

T.C.
NIŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYNLERİYLE
OLAN BAĞLANMA İLİŞKİSİNİN İNTERNET
BAĞIMLILIĞINA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ceyda TUNA

Enstitü Anabilim Dalı : Psikoloji

Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Barış BAŞARAN

EYLÜL-2015




T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYNLERİYLE
OLAN BAĞLANMA İLİŞKİSİNİN İNTERNET
BAĞIMLILIĞINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ceyda TUNA

Enstitü Anabilim Dalı : Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

“Bu tez 08/09/2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Yrd. Doç. Dr. Barış BAŞARAN	Basaran	
Yrd. Doç. Dr. Nil MUTLUER	Basaralbu	
Yrd. Doç. Dr. Muhammet ÖZTABAK	Basaralbu	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ceyda TUNA

08.09.2015

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde yardım ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Barış BAŞARAN' a, eğitimci kimliği ve duruşuyla benim için çok önemli bir öğretmen modeli olan ilkokul öğretmenim Sabire ŞAHİN AKKAYA'ya, tez yazma sürecinde moral ve manevi destek kaynağım olan kıymetli arkadaşlarıma, hayatı öğrendiğim canım babam Osman TUNA'ya, bağlanmayı ve hayata tutunmayı öğreten canım annem Fatma TUNA'ya ve tüm aileme sonsuz ve içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Ceyda TUNA

Tezin Başlığı: Ortaokul Öğrencilerinin Ebeveynleriyle Olan Bağlanma İlişkisinin İnternet Bağımlılığına Etkisi	
Tezin Yazarı : Ceyda TUNA	Danışman : Yrd. Doç. Dr. Barış BAŞARAN
Kabul Tarihi : 08.09.2015	Sayfa Sayısı : x (ön kısım)+ 70 (tez) + 11 (ek)
Anabilim Dalı: Psikoloji	Bilim Dalı : Psikoloji
<p>Araştırmanın amacı; ortaokullarda öğrenim gören 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlık düzeylerinin belirlenerek, öğrencilerin internet bağımlılıklarının ebeveyn bağlanma ilişkisi ve çeşitli demografik değişkenler açısından incelemektir. Araştırmada ilişkisel model kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ilçesinde bulunan ortaokullardaki öğrenciler içermektedir. Araştırmanın örneklem grubuna ise 6. 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 129'u kadın, 102'si erkek toplam 231 öğrenci katılmıştır.</p> <p>Bu çalışmada veri toplamak için “Kişisel Bilgi Formu”, “Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği” ve “Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği” kullanılmıştır.</p> <p>Araştırmada kullanılan ölçme araçlarından elde edilen puanlar SPSS 15.0 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Her iki ölçek puanlarının cinsiyet, evde bilgisayar varlığı değişkenlerine göre karşılaştırılmasında Bağımsız İki Örneklem t Testi; okuduğu sınıf, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, başarı durumu, ailenin ekonomik durumu, internete bağlanma şekli, interneti kullanım amacı, internette günlük harcanan süre değişkenlerine göre karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) testi uygulanmıştır. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği ile İnternet Bağımlılık Ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Korelasyonu kullanılmıştır. Araştırma sonuçları gösteriyor ki:</p> <p>İnternet bağımlılığı puanlarının öğrencinin okuduğu sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı, alt sınıftaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.</p> <p>İnternet bağımlılığı ile cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu, ailenin sosyo-</p>	

ekonomik düzeyi, öğrencinin akademik başarısı, internete bağlanma şekli arasında anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır.

İnternet bağımlılığı puanları ile internet kullanım amacı, interneti kullanım süresi, evde bilgisayar olması durumu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Çocuğun cinsiyeti ile anneye güvenli bağlanma arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak, babaya güvenli bağlanma puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Kadın çocukların babaya güvenli bağlanma ilişkisi erkek çocuklardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Bağlanma örüntüsü ile ailenin sosyo-ekonomik düzeyi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Anneye ve babaya güvenli bağlanma puanları ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde, negatif yönlü ve anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: bağlanma kuramı, internet bağımlılığı, ergenlik.

Title of the Thesis: The effect of attachment relationship of middle school students to their parents to the internet addiction	
Author : Ceyda TUNA	Supervisor : Assist. Prof. Barış BAŞARAN
Date : 08.09.2015	Nu. of pages: x (pre text)+ 70 (main body)+ 10 (app.)
Department: Psychology	Subfield : Psychology
<p>The object of this survey is to search student's internet addiction in terms of parents' attachment relation and different demographic variables by defining 6th,7th and 8th grades students' internet addiction range. In this survey relationally model has been used. This survey covers the students studying middle schools in Maltepe, İstanbul, 2014-2015 years. Besides, 129 girls and 102 boys totaly 231 students joined to this surveys' sample.</p> <p>Getting data for this research, "Personal Information Form", "Adolescent's Internet Addiction Scale" and "Kerns Secure Attachment Scale" were used.</p> <p>The points getting from measuring instruments used in the survey were analyzed with SPSS 15.0 statistic program. For comparing both scales' points according to sex, having a computer at home Dependent Two Samples Test was used for comparing. At the same time, One-way Anova Test was used for comparing both scales' points in terms of grade, mother's educational background, father's educational background, success, family financial situation, internet connection ways, object of internet usage, passing time on the internet. To define the relationship between Kerns Secure Attachment Scale's and Internet Addiction Scale's points, Pearson Correlation was used.</p> <p>The results of the survey shows that internet addiction points differs significantly to student's grade. 8th grades students' internet addiction level is dramatically higher than the low class students. It was deduced that internet addiction doesn't differ significantly according to sex, parent's educational background, socio-economic level, academic success. After all, it was deduced that there is a meaningful</p>	

relation between the internet addiction points and purpose of internet usage, time of internet usage and having a computer at home.

There is not a meaningful relation between the sex and secure attachment to mother. But secure attachment to father points differs significantly to the sex. The relation of girls' secure attachment to father is deduced higher than the boys.

It's found out that there is a significant relation between addiction and socio-economic level.

Between the secure attachment to mother of father's points and internet addiction, there is a low level negative sides and dramatically important relation.

Keywords: Attachment theory, internet addiction, adolescence.

KISALTMALAR

- ADSL** : Asymmetric Digital Subscriber Line/ Asimetrik Sayısal Abone Hattı
- APA** : American Psychological Association/Amerikan Psikiyatri Birliği
- ASAGEM** : Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼đ¼
- BÖTE** : Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
- KMO** : Kaiser-Meyer-Olkin
- NSFNET** : National Science Foundation /Ulusal Bilim Vakfı
- ODTÜ** : Ortadoğu Teknik Üniversitesi
- TDK** : Türk Dil Kurumu
- TÜBİTAK** : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
- TÜİK** : Türkiye İstatistik Kurumu
- TÜVEKA** : Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı)
- WHO** : World Health Organization/Dünya Sağlık Örgütü

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Örneklem Demografik Özelliklere Göre Dağılımı.....	39
Tablo 2. Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	40
Tablo 3. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları...41	
Tablo 4. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Okuduğu Sınıfa Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	41
Tablo 5. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	42
Tablo 6. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	42
Tablo 7. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Ailenin Ekonomik Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	43
Tablo 8. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Başarı Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	43
Tablo 9. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının İnternete Bağlanma Şekline Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	43
Tablo 10. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının İnterneti Kullanım Amacına Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	44
Tablo 11. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	45
Tablo 12. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Evde Bilgisayar Varlığına Göre t Testi Sonuçları.....	45
Tablo 13. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları.....	46
Tablo 14. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Okuduğu Sınıfa Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	46

Tablo 15. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	47
Tablo 16. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	48
Tablo 17. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Ailenin Ekonomik Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	48
Tablo 18. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Başarı Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	49
Tablo 19. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının İnternete Bağlanma Şekline Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	50
Tablo 20. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının İnterneti Kullanım Amacına Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	51
Tablo 21. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	52
Tablo 22. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Evde Bilgisayar Varlığına Göre t Testi Sonuçları.....	53
Tablo 23. Güvenli Bağlanma ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları.....	53
Tablo 24. Anne ve Babaya Güvenli Bağlanmanın ile İnternet Bağımlılığı Üzerindeki Etkisine Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	54
Tablo 25. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	55
Tablo 26. Anneye ve Babaya Güvenli Bağlanma Değişkenlerine Göre Düzeltilmiş İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyete Göre ANCOVA Sonuçları.....	55
Tablo 27. Anneye ve Babaya Güvenli Bağlanma Değişkenlerine Göre Düzeltilmiş İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri.....	56

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR	v
TABLO LİSTESİ	vi
GİRİŞ	1
Araştırmanın Konusu.....	3
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi.....	5
Sayıtlar	6
Sınırlılıklar	6
BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
1.1. İnternetin Tanımı ve İnternet İletişimi.....	8
1.2. Dünyada ve Türkiye’de İnternetin Tarihsel Gelişimi.....	11
1.3. Türkiye’de ve Dünyada İnternet Kullanımı.....	12
1.4. İnternet Bağımlılığı.....	15
1.5. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri.....	18
1.5.1. Young Kriterleri.....	18
1.5.2. Goldberg Kriterleri.....	19
1.6. Konu İle İlgili Yurtiçinde ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	20
1.6.1. İnternet Bağımlılığıyla İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	20
1.6.2. İnternet Bağımlılığıyla İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	24
1.7. İnternet Bağımlılığı ve Ergenlik.....	25
1.8. Bağlanma.....	28
1.8.1. Bağlanma Kuramı ve Özellikleri.....	29
1.8.2. Bağlanma Kuramının Tarihçesi.....	30
1.8.3. Bağlanma Çeşitleri.....	32
1.8.4. Bağlanma ve Sonraki Yaşama Etkisi.....	33

BÖLÜM 2: YÖNTEM.....	35
2.1. Araştırma Modeli.....	35
2.2. Evren-Örneklem.....	35
2.3. Veri Toplama Araçları.....	35
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	35
2.3.2. Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği.....	36
2.3.3. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği.....	36
2.4. Verilerin Analizi.....	37
BÖLÜM 3: BULGULAR.....	39
3.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular.....	39
3.2. Ölçeklere İlişkin Betimsel Bulgular.....	40
3.3. İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular.....	41
3.4. Güvenli Bağlanmaya İlişkin Bulgular.....	46
3.5. Güvenli Bağlanma ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	53
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	57
Sonuç ve Tartışma.....	57
Öneriler.....	62
KAYNAKÇA.....	65
EKLER.....	71
EK 1: Kişisel Bilgi Formu.....	71
EK 2: Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği.....	72
EK 3: Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği.....	74
ÖZGEÇMİŞ.....	81

“Kapanmaz yağmurun açtığı yaralar çocuklarda.”

Yeryüzündeki tüm çocuklara...

GİRİŞ

Yaşadığımız yüzyılda üzerinde önemle durulması gereken gerçeklerden biri, internetin artık hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olduğu gerçeğidir. Teknolojinin hızla gelişmesine paralel olarak dünyada ve ülkemizde ilk bağlantının gerçekleştiği günden beri her geçen gün internet kullanıcı sayısı artarak devam etmektedir.

Temelleri 1960'lı yıllarda atılan internet fikri, 1970-1983 yılları arasında laboratuvarlarda, 1984-1995 yılları arasında sahada denenmiştir. 1995 yılına gelindiğinde ise, dünya internetin ticari boyutunu fark etmiştir. İnternet, sadece araştırmacılara ve sınırlı boyutta hükümetlere yönelik bir ağ olmaktan çıkıp herkese açılmıştır. 1995'te internete bağlı bilgisayar sayısı 10 milyon, internet kullanıcı sayısı 16 milyon ve internet sayfalarının sayısı 20 bin civarındaydı. İnterneti Türkiye, Nisan 1993'te üniversitelerinde kullanmaya başlamıştır (Akgül, 2005).

Türkiye internetle ilk kez, 12 Nisan 1993'te Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden Ankara-Washington arasında kiralık hat kurularak yurtdışıyla sağlanan bağlantı sayesinde tanışmıştır. Bu nedenle 12 Nisan 1993 tarihi, Türkiye'de internetin doğum günü olarak kabul edilmiştir (Güvenir, 2005).

İnternet ilk zamanlarda ülkemizde bilgi aktarma amacıyla kullanılmıştır. Daha sonra dünyada gerçekleşen hızlı gelişmelerle birlikte, Türk girişimcileri de her geçen gün artan bir taleple interneti, farklı amaçlar için kullanmaya başlamışlardır (Güvenir, 2005).

İnternet kullanımının giderek artması, kullanımın küçük yaşlara kadar düşmesi, bunun yanında bazı ailelerin internet konusundaki denetimsizlikleri internetin sahip olduğu birçok avantajı geride bırakarak, bazı olumsuz sonuçlar doğurmaya başlamıştır. Yetişkinlerdeki yaygın internet kullanımı dışında çocuk ve ergenlerdeki internet kullanımı da her geçen gün artmaktadır. Kimlik oluşturma sürecinde olan ergenler için her türlü bilgiye denetimsiz olarak ulaşma kimi zaman bazı olumsuzlukların habercisi olabilmektedir. Evinde günün büyük kısmını internet başında geçiren ergenlerin arkadaş edinme sürecinde sıkıntılar yaşaması ve giderek asosyal ve kendini ifade edemeyen

bireyler haline gelmeleri bu olumsuz sonuçlardan sadece bir tanesidir. Bazı ergenlerin ise, arkadaş edinme ve sürdürme gereksinimlerini internetin sanal ortamında, sosyal medya mecraları üzerinden gidermeye çalışmaları da onları gerçek hayattan uzaklaştırmaya itmektedir.

Geçmişten günümüze bakıldığında, çocuk ve ergenlerin çok erken bir zamanda bilgisayar ve internet ile tanıştığını söylemek mümkündür. Ebeveynler tarafından ilk başta ödev-ders için satın alınan bilgisayarlar bilinçsiz ve denetimsiz kullanım sonucunda ilk masum amaçlarından sapar hale gelmektedir. İnternetin aşırı ve denetimsiz olarak kullanılması “internet bağımlılığı” kavramını ortaya çıkarmıştır. Sosyal bir varlık olan insanı, kimlik gelişimi için kritik bir dönem olan ergenlik sürecinde “bağımlı” olmaya iten durumların tespit edilip acil çözüm önerilerinin ortaya atılması gerekmektedir.

Yetişkinlerin yanında, ergenlerde de yaşanabilen internet bağımlılığı vakaları arttıkça araştırmacılar bağımlılığı oluşturan etkenler üzerinde birtakım çalışmalar ve araştırmalar yapmaktadır. Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalar ülkemizde sınırlıdır ancak son yıllarda bu konuyla ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Esen ve Siyez (2011) ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenleri inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Gültutan (2007) ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin internet kullanma alışkanlıklarını çeşitli demografik değişkenler açısından ele almıştır. Biçer (2014) sosyal beceri eğitiminin ortaokul öğrencilerindeki internet bağımlılığı düzeyine etkisini incelemiştir. Eftekin (2015) ise, ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi ele alarak incelemiştir. Bu araştırmada da bireyin yaşamının ilk yıllarında ebeveyni ile oluşturduğu ve bireyin daha sonraki yaşamında önemli belirleyici olduğu varsayılan bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığına etkisinin olup olmadığı araştırılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında araştırmada, demografik özelliklerin internet bağımlılığı üzerindeki etkisi de ele alınmaya çalışılmıştır.

Bağlanma, bebekle birincil bakım veren (genellikle anne) arasında gelişen ve bebekte güven duygusunu yerleştiren güçlü bir bağıdır. İlk yılın ikinci yarısında bebek

kendisinin ihtiyaçlarına yanıt veren kişiye bağlanmaya başlar. "Bağlanma nasıl gelişir?, Etkileyen faktörler nelerdir?, Güvenli bağlanma nasıl ölçölür?" gibi sorular hem pratik hem teorik olarak ilgi çekmekte ve değişik bakış açılarıyla farklı yanıtlar bulmaktadır. Çocukluk ve ergenlik döneminde ortaya çıkan birçok psikopatolojinin kaynağı, bebeğin birincil bakıcısı ile olan ilişkisinin niteliği ile yakından ilişkilidir. Ortaya çıkan çoğu patoloji, bu ilişkinin ele alınmasını gerektirmekte ve klinik açıdan tedavinin temelini oluşturmaktadır. Bebeklik döneminde yaşanan patolojik bağlanma örüntülerinin gelecekteki ilişkiler üzerindeki etkisi günümüzde önemini koruyan bir konu niteliğindedir. Bu nedenle, bebek ile birincil bakıcısı arasındaki ilişki örüntülerinin berraklaştırılması ve dinamiklerin saptanması önem kazanmaktadır (Soysal, ř., Bodur, ř., İşeri, E., şenol, S., 2005).

Bağlanma kuramı teorisyeni John Bowlby (1969)'e göre bağlanma davranışı başka bir bireye karşı yakınlık arama ve sürdürme olarak tanımlanmıştır. Bowlby, bağlanan nesne olarak bebeğe ilk bakım veren kişiye tanımlamıştır. Bu ilk bakım veren kişi büyük oranda anne olduğundan bağlanma kuramını bebeğin annesiyle olan ilişkisini temel alarak oluşturma yoluna gitmiştir. Bowlby'e göre temeli bebeklikte atılan anne ile kurulan ilişki modelleri, bebeğin tüm yaşamına damgasını vuracak nitelikte süregelen bağlanma davranışları oluşturmakta ve başkalarıyla kurulan yakın ilişkilerde etkisini göstermektedir (Akçakaya, 2011).

Araştırmanın Konusu

Onur (2011) gelişim dönemlerinden biri olan ergenlik döneminin 12-20 yaş arasını kapsadığını belirtmektedir. Son çocukluk döneminin 6-11 yaş dilimini içerdiği ve kadınlarda 11, erkeklerde 13 yaş civarında ergenliğin başladığı öne sürölmektedir. Buna göre, çocuklar yaklaşık olarak ortaokul 5. Sınıftan itibaren ergenlik dönemine girmektedirler. Bu dönemde ergenler biyolojik, zihinsel ve sosyal açıdan gelişme ve olgunlaşma yaşamaktadırlar (Akt. Yavuzer, 1995). Ayrıca bu dönemde, kitap okuma, spor yapma gibi olumlu alışkanlıkların yanı sıra zararlı alışkanlıklar edinilebilmekte (alkol, sigara vb.) hatta bu, bağımlılık düzeyine kadar da çıkabilmektedir. Çocukların ve

gençlerin bilgisayar ve internet alışkanlıkları kazanmaları ise, hem içinde bulunulan dönemin gereği olmakta hem de riskli durumlar oluşturabilmektedir (Akt. Bilge, 2012).

İnternet ve bilgisayar, ergenlerin gündelik yaşamlarını, akademik başarılarını ve sosyal gelişimlerini önemli ölçüde etkileyen ve bu sebeple de araştırmacıların ilgisini çeken son derece güncel bir konudur. Güncelliğini koruyan bu konu, kişiyi bilgisayar/internet bağımlılığına iten nedenlerin incelendiği yurtiçi ve yurtdışı çalışmalarla araştırılmaya devam edilmektedir.

Gelişim dönemleri içerisinde bebeklik dönemi olarak tanımlanan 0-2 yaş arası dönemde, kişinin birincil bakım vereniyle oluşturduğu bağlanma ilişkisinin kişinin sonraki hayat safhalarındaki ilişkilerinde belirleyici olduğu, olumlu veya olumsuz olarak etkilediği varsayılan bağlanma kuramı Bowlby ve Ainsworth'un çalışmalarına dayanmaktadır.

Çalışmanın konusunu ortaokul öğrencilerinin ebeveynleriyle olan bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığına etkisinin incelenmesi oluşturmaktadır. Bunun yanında demografik değişkenlerin internet bağımlılığı ile ilişkisinin ele alınması da diğer bir ele alınan konudur.

Araştırmanın Amacı

Yaşadığımız yüzyılın vazgeçilmez iletişim araçlarından biri haline gelen internetin kullanımı günden güne artmaktadır. İnternet ağlarının fazlalaşması, internet bağlatma ücretinde yapılan çeşitli düzenleme ve kampanyalar, internetle birçok iş ve işlemin gerçekleştirilebilmesi interneti birçok kişi için cazip hale getirmektedir. Bunun yanında, artık internetin sadece masaüstü ve dizüstü bilgisayarlarda olmayıp aynı zamanda cep telefonlarda da yer alması gibi sebepler interneti yaygınlaştırmakta ve kullanıcı sayısını artırmaktadır. İnternetin yetişkinlerde var olan yaygınlığının yanında, cep telefonuna sahip olma yaşının düşmesi ve evlerde yaygınlaşan bilgisayar ve internet kullanımıyla beraber ortaokul öğrencilerinde de internet kullanma alışkanlığının arttığı düşünülmektedir.

Ortaokullarda arttığı düşünölen bilgisayar ve internet kullanma davranışının, öğrencinin akademik başarısında, sosyal ve duygusal gelişiminde yarattığı olumsuzlukların önüne geçilebilmesi bu durumun nedenlerini ortaya çıkarmayı gerektirmektedir. Birçok nedenin olma ihtimali, farklı nedenler üzerinde araştırma yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu araştırmada kişinin anne ve babasıyla kurduğu bağlanma ilişkisinin kişinin sonraki hayatındaki etkileri göz önüne alındığında bunun internet bağımlılığıyla olan ilişkisi incelenerek değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır. Bunun yanında çeşitli demografik değişkenlerin internet bağımlılığı üzerindeki yordayıcılığının araştırılması amaçlanmaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. İnternet bağımlılığı ölçeğine ilişkin elde edilen betimsel bulgular nelerdir?
2. İnternet bağımlılığı ölçeğinden elde edilen bulguların bazı değişkenlerle (cinsiyet, yaş, anne-baba öğrenim düzeyi, ailenin ekonomik düzeyi, akademik başarı, internete bağlanma şekli, internet kullanım amacı, günlük internet kullanım süresi, evde bilgisayar varlığı) ilişkisi nedir?
3. Güvenli bağlanma ölçeğine ilişkin elde edilen betimsel bulgular nelerdir?
4. Güvenli bağlanma ölçeğinden elde edilen bulguların bazı değişkenlerle (cinsiyet, yaş, anne-baba öğrenim düzeyi, ailenin ekonomik düzeyi, akademik başarı) ilişkisi nedir?
5. Ortaokul öğrencilerinin ebeveynleriyle olan bağlanma ilişkisi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki nedir?

Araştırmanın Önemi

Yurtdışında internet bağımlılığı konusuyla ilgili yapılmış çalışmalar mevcutken, ülkemizde bu konuyla ilgili yapılmış çalışmalar sınırlıdır. Literatür incelendiğinde, ülkemizde bu konuyla ilgili yapılan çalışmaların daha çok lise (ortaöğretim) öğrencileri üzerinde yapıldığı görölmektedir. Bu araştırmada, genel olarak ergenliğe ilk adım atıldığı ortaokul dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılıklarının değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu araştırma, günümüzde hemen hemen her yaşta insan için sorun olmaya başlayan, özellikle ergenlerin risk grubunda olduğu bilgisayar/internet bağımlılığı probleminin nedenlerinden biri olabilecek, kişinin ebeveyniyle olan bağlanma ilişkisinin ne derece etkili olup olmadığı hususunda değerlendirme yapabilmemize katkı sağlaması açısından önemlidir. Özellikle ortaokullarda çalışan öğretmenler ve öğrenci velileri için, 0-2 yaş döneminde kurulan bağlanma ilişkisinin kişinin ileriki hayatında ne derece yordayıcı olduğu hususunda bilgi vermesi açısından ayrıca önem arz etmektedir.

Araştırmada çeşitli demografik özelliklerin internet bağımlılığı üzerindeki etkisi ve yordayıcılığı ele alınmaya çalışılmıştır. Bu demografik özellikler: cinsiyet, sınıf düzeyi (6. 7. ve 8. sınıf), annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum, akademik başarı, internete nereden bağlanıldığı, evde bilgisayarın olup olmaması, interneti kullanma amaçları, internette günlük ortalama geçirilen zaman). Bu çalışma, ifade edilen demografik değişkenlerin internet bağımlılığı üzerindeki etkisinin tespiti ve değerlendirilmesi açısından ayrıca önem arz etmektedir.

Sayıtlar

1. Katılımcıların, uygulanan ölçeklere samimiyetle cevap verdikleri varsayılmıştır.
2. Araştırmada kullanılan ölçeklerin yapılan araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmıştır.
3. Araştırmada seçilen örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
4. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının öğrencilerin yaş seviyelerine uygun olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırmanın çalışma grubu, 2014–2015 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ilçesinde bulunan, 6. 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören ve internet kullanan ortaokul öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırmaya katılan bireylerin bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığına etkisinin belirlenmesi veri toplama araçlarında yer alan maddeler ile sınırlıdır.

3. Demografik değişkenlerin internet bağımlılığı üzerindeki etkisinin incelenmesi kişisel bilgi formunda yer alan maddeler ile sınırlıdır.

BÖLÜM 1

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. İnternetin Tanımı ve İnternet İletişimi

İçerisinde bulunduğumuz asrın en önemli teknolojik gelişmesi internettir. İnternet, İngilizce “uluslararası ağ” anlamına gelen **International Network** sözcüklerinden meydana gelmiştir. Ağların ağı olarak ifade edilen internet; telefon hatları, uydular ve kablosuz yayın yapan araçlarıyla tüm dünyaya yayılmaktadır (Günüç, 2009).

İnsanların çok farklı ihtiyaçlar için kullandıkları internetin temel kullanılma amaçlarını sıralayacak olursak:

- Bilgisayar ağına bağlı tüm bilgisayarlarla iletişim, elektronik posta almak/göndermek, sohbet, anında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak,
- Bilgi, makale, teknik rapor gibi sınırsız kaynağa erişim,
- Herkese açık yazılımlara ücretsiz erişim,
- Kitap, konferans, duyuru ve kayıt işlemleri,
- Bilgi bankalarına ve arşivlere erişim,
- Kütüphane kataloglarına ulaşım,
- Her türlü alışveriş,
- Seyahat rezervasyonları, uçak ve diğer yolculuk biletleri,
- Bankacılık, hisse senedi alım satımı, açık artırmalara katılım gibi ticari işlemler,
- Çeşitli resmi başvuru ve işlemler,
- Her konuyla ilgili uzmanların adreslerine ulaşım iletişim olanağı,
- Günlük gazete/televizyon haberlerini izleme (İnan, 2010).

Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “ Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması ” olarak tanımlanan iletişim, sosyal bir varlık olan insan için vazgeçilmez bir gereksinimdir. Kişi, vazgeçilmez olan bu gereksinimini, çeşitli iletişim araçlarını kullanarak gidermeye çalışmaktadır. İletişim araçlarını ise, her türlü bilgi akışını sağlayan araçlar şeklinde tanımlamak mümkündür.

İnternet iletişimini var olan diğer iletişim araçları ve biçimlerinden ayıran en önemli ve yenilikçi özelliği, söz konusu iletişimin zaman ve mekândan bağımsız, "sanal" bir ortam üzerinde gerçekleşiyor olmasıdır. Söz konusu ortam, bilgisayar bağlantıları arasında oluşturulmuş ve yaşadığımız fiziksel dünyada algılayamayacağımız bir yeri işaret etmektedir (Camgöz, 1998).

Günümüzde çok geniş kitleler tarafından kullanılan internet kadar, internetin kullanıcılara sunduğu internet iletişiminin özelliklerinin bilinmesi de önem taşımaktadır. İnternette iletişimin özelliklerinden bazıları şunlardır;

- İnternette zaman konusunda bir sınır yoktur. İnsanlar günün istedikleri herhangi bir anında, günün yirmi dört saati internete girerek iletişim kurabilir veya internet aktivitelerinden yararlanabilirler.
- Bireylerin kendilerini tanıtmaları tamamen onların kontrolündedir, kişi yüz yüze iletişimde kendisi için sıkıntı yaratan bazı durumları değiştirebilir ve kendini farklı tanıtabilir. (yaş, cinsiyet vb.)
- İletişimin anonim olması, istenilmediği sürece gerçek kimliğin kullanılmaması yüz yüze iletişimde geri çekilmeye neden olan pek çok durumda kişiye cesaret verebilmekte, engellenmeyi ortadan kaldırmaktadır. Kişi internette söylediği sözlerin sorumluluğunu üzerine almama konusunda özgürdür ve sosyal kabul görmeme endişesi taşımadan iletişim kurabilmekte ve bu durum bazı kişilerin gerçek yaşamda olmadıkları kadar açık olmalarına neden olabilmektedir.
- İnternette herhangi bir mekân sınırı yoktur. İnternet coğrafi sınırların aşılmasına izin verdiği için kişiler ilgi duydukları konularda birçok şeyi geniş bir kitle ile paylaşma olanağı ve iletişim kuracakları insanları seçme şansı bulabilmektedirler. İnternet, dünyanın her yerinden herkesin katılımına izin veren özgür bir ortamdır.
- İnternet yaşamda sorumluluk almak istemeyen kişiler için, risksiz bir biçimde diğer insanların duygu ve düşüncelerine şahitlik yapma fırsatı tanıyabilmektedir. İnternet televizyonun aksine çift yönlü bir iletişim aracıdır ve herkes internette duygu ve düşüncelerini sohbet (chat) odaları, forumlar, internet sitelerinde izleyiciye ayrılan "görüşler" vb. pek çok sayfa aracılığıyla duyurabilir. Diğer

insanlar da isterlerse bu sayfalara yazan insanların yazdıklarını okuyup takip edebilir.

- İnternet, ilgi alanları ortak olan ve hiç karşılaşma şansı olmayan kişilerin birbirleriyle haberleşmelerini sağlayabilmektedir. İnternette insanlar istedikleri konuya yönelik arama yaparak, benzer ilgilere sahip insanlarla tanışma olanağına sahiptir. İnternette milyonlarca hayran sitesi, kulüp, forum vb. vardır. İnternette iletişim minimum zaman ve maliyet gerektirmektedir. İnternette iletişim kurmak için insanların mekânsal bir değişim yapmasına gerek yoktur. Herkes işyeri veya evinden, hatta dizüstü bilgisayarıyla otobüste bile internete bağlanabilir. İnternet iletişimi hem zaman hem de maddi olarak tasarrufludur.
- İnternet ilişkiye gizemli bir boyut katmaktadır. İnsanlar internet aracılığıyla bir başkasıyla iletişim kurduğu zaman, o kişi hakkında sadece onun yazdıkları ve söyledikleri kadar bilgi sahibi olabilir. O kişiyle gerçek anlamda tanışana kadar yaşanan gizemli ilişki insanları heyecanlandırır ve kullanıcıya heyecan verir.
- İnternette eğlendirici oyun ve yazılımlara kolayca ulaşılabilir. İnternette en çok ilgi çeken aktivitelerden biri de oyunlardır. İnternette oyun oynama veya yükleme imkanı veren sayısız site vardır. Sadece oyun değil her türlü yazılım, hareketli veya hareketsiz dosya da kolayca yüklenebilir.
- İnternet, kullanıcılara kendine güven duygusunu besleyici bir statü duygusu ve kendini modern hissetme ve ait olma ya da farklı olma duygusu verebilmektedir. İnternet kullanıcılara geniş bir özgürlük verir. İnsanlar istedikleri an iletişimi koparabilir, interneti bırakabilir ve istediği anda istediği aktiviteyi gerçekleştirebilir. İsteyen kendi sitesini yayımlayabilir, sohbet (chat) odası açıp yönetebilir. İnternette roller hemen her zaman değişebilir.
- İnternet yasal olmayan pek çok düşünce ve ideolojik görüşün yayılımı ve taraftar toplanması için çok uygun bir ortam oluşturabilmektedir. İnternet, televizyon ve radyonun aksine kontrol edilmesi, denetlenmesi çok zor bir iletişim aracıdır. Kullanıcının kendi kontrolünde olması nedeniyle de herkes istediği düşüncenin yayılması için çalışabilir.
- İnternette herkes eşittir. İnternette herkes kendini istediği gibi isimlendirebilir. Ayrıca herkes kendini ifade etmek için eşit fırsatlara sahiptir. Kişiler sosyal statü, zenginlik, ırk ya da cinsiyet farklılığı olmadan aynı düzeyde bulunur.

Gerçek hayatta insanların kıyafetine bakıp yorumlar yapma durumu internette yaşanmaz. Bu olgu "internet demokrasisi" olarak adlandırılmaktadır (Kaypakoglu, 2004, akt; İnan, 2010).

İşte sayılan tüm bu baş döndürücü özellikler gün geçtikçe insanlar için daha cazip hale gelmekte ve dolayısıyla internet kullanıcı sayısını arttırmaktadır. Artan kullanıcı sayısının fazlalığı ve bilinçsiz internet kullanımıyla beraber ortaya bazı olumsuz durumların çıkması kaçınılmaz bir gerçektir.

1.2. Dünyada ve Türkiye’de İnternetin Tarihsel Gelişimi

İnternetle ilgili yapılan ilk çalışmalar Amerika Birleşik Devletleri’nin Savunma Bakanlığı bünyesinde 1969 yılında başlamıştır. 90’lı yıllara gelindiğinde ise, internetin gelişimi dünya üzerinde büyük bir yaygınlık kazanmıştır (Altun, 2003).

Türkiye’nin ilk geniş alan ağı olan TÜVEKA’nın (1986), sonraki yıllarda ağın hat kapasitesinin yetersiz kalması ve teknolojik açıdan ihtiyaçlara cevap verememeye başlaması üzerine, 1991 yılı sonlarına doğru ODTÜ ve TÜBİTAK, internet teknolojilerini kullanan yeni bir ağın oluşturulması için bir proje başlatmışlardır. Bu proje kapsamında ilk deneme bağlantısı 1992 yılında X.25 üzerinden Hollanda'ya yapılmıştır. PTT' ye 1992 yılında yapılan başvuru olumlu yönde sonuçlanmış ve 12 Nisan 1993'te de 64 Kbps kapasiteli kiralık hat ile ODTÜ (Ortadoğu Teknik Üniversitesi) Bilgi İşlem Daire Başkanlığı sistem salonundaki yönlendiriciler kullanılarak, ABD'de NSFNet'e (National Science Foundation Network) bir protokol üzerinden Türkiye’nin ilk internet bağlantısı gerçekleştirilmiştir (Altun, 2003).

Türkiye’de ilk yurtdışı bağlantı denemesi, 1987 yılında Ege Üniversitesi’nde bulunan Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı’nın BİTNET’e bağlanmasıyla başlamıştır. Türkiye’ye ilk e-posta o tarihlerde ABD’de bulunan Bilkent Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Levent Onural tarafından gönderilmiştir. Türkiye internetle ilk kez, 12 Nisan 1993'te Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nden Ankara-Washington arasında kiralık hat kurularak yurtdışıyla sağlanan bağlantı sayesinde

tanışmıştır. Bu nedenle 12 Nisan 1993, Türkiye’de internetin doğum günü olarak kabul edilmektedir (Güvenir, 2005).

İnternette tanıştığı günden bu güne Türkiye önemli gelişmelere imza atmıştır. Türkiye’de internetin gelişimine ivme kazandıran önemli bir gelişmede internete yüksek hızda erişim sağlayan ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line: Asimetrik Sayısal Abone Hattı) modem teknolojisinin kullanılmaya başlamasıdır.

Bütün bu gelişim süreci sonrasında, günümüzde cep telefonundan internete bağlanması sonucu olarak, günümüz Türkiye’sinde internet kullanıcıları sayısında ciddi artışların kaçınılmaz bir gerçek olduğu düşünülmektedir.

1.3. Türkiye’de ve Dünyada İnternet Kullanımı

Dünya genelinde faaliyet gösteren dijital pazarlama ajansı **We Are Social**’ın Türkiye’yi de kapsayan 30 ülkenin internet verileri baz alınarak hazırlanan 2014 yılı internet ve sosyal medya kullanım istatistikleri raporuna sonuçlarına göre;

- Dünya üzerinde **2.5 milyar insan** internet kullanıyor. Bu kullanıcıların 1.8 milyarının sosyal medya ağlarında hesabı var.
- Kıtalar arası bazda internet kullanımında **Kuzey Amerika % 81’lik** bir oranla başı çekiyor. İnternet kullanımının en az yaygın olduğu bölge ise **Güney Asya (% 12)**.
- Yalnızca 2013’te, 135 milyon insan daha sosyal ağlarda hesap oluşturmuştur.
- Sosyal medya aktif kullanıcı sayıları her geçen yıl artmaktadır Facebook, **1,184 milyarlık** güncel aktif kullanıcı sayısı ile sosyal ağlar arasındaki liderliğini korumaktadır.

Aktif kullanıcı istatistiklerine göre en popüler ilk 10 sosyal medya platformları ise şu şekildedir:

1. **Facebook** (1,184 milyar)
2. **QQ** (Tencent) (816 milyon)
3. **Qzone** (632 milyon)

4. **Whatsapp** (400 milyon)
5. **Google+** (300 milyon)
6. **Wechat** (272 milyon)
7. **LinkedIn** (259 milyon)
8. **Twitter** (232 milyon)
9. **Tumblr** (230 milyon)
10. **Tencent Weibo** (220 milyon)

We Are Social'ın 2014 yılı internet ve sosyal medya kullanım istatistikleri raporuna göre;

- Türkiye'de internet kullanım oranı, tüm nüfusa oranla **%45'tir**.
- Türkiye'de **35 milyonun üzerinde internet kullanıcısı**, 36 milyon aktif Facebook hesabı bulunmaktadır. (Sahte hesaplar dahil)
- Günde ortalama **4.9 saat** kişisel bilgisayarlar üzerinden, **1.9 saat** mobil cihazlar aracılığıyla internette harcanmaktadır.
- Günde ortalama **2 saat 32 dakika** sosyal medyada geçirilmektedir. Türkiye'de en çok kullanılan sosyal medya platformu olan Facebook'u (%93), sırayla Twitter (%72), Google+ (%70) ve LinkedIn (%33) takip etmektedir.

İnternet ve sosyal medya kullanım istatistiklerine genel olarak bakıldığında, Ocak 2014 verileri mobil internet erişimindeki büyük artışlara dikkat çekerken; sosyal ağ kullanımında bölgesel parametrelerin de aynı zamanda önemli bir belirleyici olduğunun altını çizmektedir. (<http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullaniciistatistikleri-2014>).

We Are Social'ın yayınlanan **2015** yılı internet ve sosyal medya kullanım istatistikleri raporuna bakacak olursak;

- 376 sayfalık rapor, 2014 yılına kıyasla **525 milyon artış** ile dünya üzerindeki **yaklaşık 3 milyar kişinin internete bağlanabilir** olduğuna dikkat çekmektedir. Bu da, dünya nüfusunun %42'sine denk gelmektedir.
- Türkiye genelinde **37,7 milyon aktif internet kullanıcısı** bulunmaktadır. Buna göre 76.7 milyonluk nüfusun olduğu ülkemizde aktif internet kullanıcı penetrasyonunun %49 olduğu görülmektedir.

- Mobil olarak 32 milyon aktif sosyal medya hesabı bulunmaktadır. Buna göre 40 milyon aktif sosyal medya hesabının %80'ine mobilden erişim yapıldığı görülmektedir.
- Rapora göre Türkiye'de yaklaşık 69.6 milyon mobil kullanıcı bulunuyor.
- İnternet ve sosyal medya kullanıcı istatistikleri 2014 raporuyla kıyaslandığında; Türkiye'deki aktif internet kullanıcısının %5, aktif sosyal medya kullanıcısının %11, mobil kullanıcı sayısının ise %2 oranında arttığı görülmektedir.
- Türkiye'deki internet kullanıcıları gün içerisinde ortalama 4 saat 37 dakikayı internette, 2 saat 51 dakikayı mobil internette ve 2 saat 56 dakikayı ise sosyal medyada geçirmektedir.

Türkiye'de en çok kullanılan sosyal ağlara bakıldığında **Facebook**, **WhatsApp** ve **Facebook Messenger** ilk üçü oluştururken, onları Twitter, Google+ ve Skype'ın takip ettiği görülmektedir (<http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2015/>).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2004-2014 yılları arası internet ve bilgisayar kullanıcı sayılarını "Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması", "Hanelerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması (16-74 yaş arası bireyler)", sonuçlarına göre yayınlamıştır.

Yayınlanan TÜİK sonuçlarına göre; bilgisayar ve internet kullanım oranlarının en yüksek olduğu yaş grubu 16-24'tür. Bilgisayar ve internet kullanımı tüm yaş gruplarında erkeklerde daha yüksek olduğu görülmektedir.

İnterneti 2014 yılının ilk üç ayında hemen her gün veya haftada en az bir defa kullanan 16-74 yaş grubu düzenli internet kullanıcılarının oranı %44,9 oldu. Bu oran, 2013 yılının aynı döneminde %39,5'ti.

Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre 2014 yılı Nisan ayında Türkiye genelinde internet erişim imkanına sahip hanelerin oranı %60,2 oldu. Bu oran 2013 yılının aynı ayında %49,1'di.

Evden internete erişimi olmayan hanelerin %42,8'i evden internete bağlanmama nedeni olarak internet kullanımına ihtiyaç duymadıklarını belirtti. Bunu %31,9 ile internet bağlantı ücretlerinin yüksekliği takip etti.

Genişbant internet erişim imkanına sahip hanelerin oranı %57,2 oldu. Buna göre hanelerin %37,9'u sabit genişbant bağlantı (ADSL, kablo TV altyapısı üzerinden kablolu internet, fiber vb.) ile internete erişim sağlarken, %37'si mobil genişbant bağlantı ile internete erişim sağladı. (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028)

Dünyada ve ülkemizde yapılan tüm bu internet kullanım araştırmaları göstermektedir ki internet her geçen gün kullanıcı sayısını arttırmaktadır.

1.4. İnternet Bağımlılığı

İnternet bağımlılığı konusunda ilk çalışmayı gerçekleştiren araştırmacılardan biri olan Young, internet bağımlılığı kavramını, kişinin aşırı internet kullanma isteğini kontrol edememesi, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın kişi tarafından önemini kaybetmesi, internete bağlı geçirilmeyen zamanların kişide gereğinden fazla gerginlik ve saldırganlık oluşturması ve kişinin sosyal hayatının zarar görmesi olarak tanımlamıştır (Young, 2004; akt. Çetinkaya, 2013).

Alan yazında ilk bağımlılık tanımlarında “ilaç almayı” görmekteyiz. Bu tanımla bağımlılığın, madde bağımlılığı kapsamında değerlendirildiği söylenebilir (Cengizhan, 2005). TDK tarafından bağımlılık, “Bağımlı olma durumu, tabiiyet” şeklinde tanımlanmıştır. “İnternet bağımlılığı” terimi ise ilk kez psikiyatrist Dr. Ivan Goldberg tarafından patolojik internet kullanımını nitelendirmek için kullanılmıştır. Goldberg (1996) “İnternet Bağımlılığı Bozukluğunu” birden çok temel tanı ölçütü ile tanımlamaktadır. Bunlar; ağda geçirilen zamanı artırma isteği, ağla ilgili hayal kurma, plânlanandan daha uzun süre internette kalma, sürekli fiziksel, sosyal ya da psikolojik sorunlara sahip olmak vb. (Akt. Balcı ve Gülnar, 2009).

Uluslararası alan yazına ilk kez “internet addiction” kavramı ile giren bu kavram daha sonraları farklı araştırmacı ve klinisyenler tarafından farklı kavramlarla

isimlendirilmiştir. Şahin (2011), ilköğretim okulundaki öğrencilerin internet bağımlılığı adlı çalışmasında internet bağımlılığı kimyasal olmayan teknolojik bir bağımlılık, kompulsiyon ve dürtüler (impulse), diğer bağımlılık türlerinden farklı oluşu, bağımlılık potansiyeli, bağımlıların yaygınlığı (prevalance) ve demografik profilleri, etiyolojinin eşsiz oluşu ile DSM-IV veya diğer bağımlılık literatürü içerisinde yer alması beklenebileceğini ifade etmiştir.

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından yayınlanan DSM V’de internet bağımlılığı tanımlaması olmamakla beraber internet oyun oynama bozuklukları ifadesi yer almıştır (Çalışgan, 2013).

DSM-5’te internette oyun oynama bozukluğu için, 12 aylık bir süre içinde önerilen dokuz kriterden beş ya da daha fazla kriterin karşılanması ve internetin genellikle diğer oyuncularla oyunlar oynama ile klinik olarak önemli bir bozukluk ve sıkıntıya yol açan sürekli ve tekrarlayıcı kullanımı olarak tanımlanmıştır. Ayrıca DSM-5’te tanımlanan bu bozukluğa sadece kumar oyunlarını içermeyen internet oyunları dahildir. Bir iş ya da meslek aktivitesi için gereken internet kullanımı, diğer eğlence ya da sosyal internet kullanımı ve benzer şekilde, cinsellik içeren internet sitelerinin kullanımı internette oyun oynama bozukluğuna dahil değildir (American Psychiatric Association (APA), 2013; akt. Doğan, 2013).

Farklı yıllarda, farklı kişiler tarafından yapılan tüm bu adlandırmalar bir yana, hangi tanımlama kullanılırsa kullanılsın, internet bağımlılığını; internetle ilgili aşırı bir zihinsel meşguliyeti içerdiği, doyum ihtiyacının sağlanabilmesi için gittikçe artan sürelerle internette kalma isteğinin/durumunun arttığı, yoksunluk durumunda sinirlilik, kaygı gibi duygu durumlarının ortaya çıktığı ve tüm bunların da bireyin çevresiyle ilişkilerine zarar verdiği bir yapı olarak tanımlamak mümkündür (Çalışgan, 2013).

Son yıllarda görülen internet bağımlılığının artışına bağlı olarak müdahale ve önleme çalışmalarının da gündeme geldiği görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri’nde internet bağımlılığını tedavi amaçlı merkezlerin kurulması internet bağımlılığının giderek yaygınlaşmakta olduğunu göstermektedir. Bu artış sonucunda

Türkiye’de de Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’nde 2012 yılında İnternet Bağımlılığı Polikliniği kurulmuştur. Ayrıca 2012 yılının Nisan ayında internet ve teknolojik bağımlılıklara karşı farkındalığı arttırmak, çözümler oluşturmak ve önleyici tedbirleri tartışmak amacıyla bu alanda çalışan araştırmacıların katıldığı I. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi düzenlenmiştir. Kongrenin ikincisi ise, 2013 Ekim ayında İstanbul’da gerçekleştirilmiştir. Yapılan etkinlikler internet bağımlılığının dünya genelinde önemli bir problem haline geldiğini göstermektedir (İşleyen, 2013).

Psikopatolojik etmenler, sorunlu internet kullanımı gelişimine hız verir. Yeni bir şeyler bulma heyecanı ve diğer pekiştireçler, internet kullanımını artırır. Bilişler ise hem sorunlu internet kullanımı gelişiminde, hem de devamlılığın sürmesinde rol oynar. Bilişsel çarpıtmalardan ve pekiştireçlerden oluşan bu kısırdöngü sorunlu internet kullanımı belirtilerini ve zamanla internetle ilişkili olumsuz sonuçları artırır (Ögel, 2012).

İnternet bağımlısı olan birey, internette zaman geçirmek için toplum yaşamından ve sorumluluklarından uzaklaşabilmektedir. Bu durum için alan yazın, bağımlılık ve anti-sosyallik kavramları arasındaki ilişkiyi vurgulamıştır. Fiziksel madde bağımlılığına sahip bireylerde gözlenen sosyal olmayan davranışlar (Çöpür ve diğ., 1995), kendini internet bağımlılığında da gösterebilmektedir. Ancak bunun yanında internet bağımlılığı diğer fiziksel maddelere olan bağımlılıktan bazı yönleri ile ayrılmaktadır. Madde bağımlılığında birey, maddenin kendisine bağımlı iken, internet bağımlılığında bireyin bağımlı olduğu unsurun, internetin sunduğu seçenekler ve olanaklar olduğu söylenebilir (Bayraktar, 2001). Bu durumda bireyler madde bağımlılığının aksine interneti bilinçli bir şekilde kullanırlarsa interneti bırakmak zorunda kalmadan kullanımlarına devam edebileceklerdir. Özellikle de internetin kullanılış amacı ve süresi burada önem arz etmektedir. Günüç ve Kayri (2008) internetin eğitim ve bilgi amaçlı kullanılmasının bağımlılık riskini azaltabileceğini saptamıştır.

1.5. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

Son derece karmaşık bir iletişim aracı olan internetin bağımlılık tanımının yapılması ve tanısının konulması oldukça güçtür. Bundan dolayı bu konuda çalışan uzmanların dikkatli ve tecrübeli olmaları gerekmektedir. Henüz üzerinde mutabık olunan tanımının olmaması nedeniyle kendine en yakın bozuklukmuş gibi düşünülen patolojik kumar oynama kriterleri Young tarafından uyarlanarak sekiz maddeden oluşan bir ölçek oluşturulmuştur. Bunun yanında Goldberg tarafından geliştirilmiş, DSM-IV sınıflama sistemine göre uyarlanmış yedi maddeden oluşan bir tanı ölçeği de bulunmaktadır (Öztürk ve diğ, 2007). Oluşturulan farklı ölçütler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

1.5.1. Young Kriterleri

İnternet bağımlılığı konusunda bağımlılık kriterlerini ilk belirleyenlerden biri olan Young, internet bağımlılığına neden olan etkenleri dört başlık altında toplamaktadır; kullanıcıların yeni bir kimlik oluşturma çabası, yaşamsal koşulları, cinsel ve sosyal yapıları olmak üzere dört ana kriterler üzerinden tanımlamaktadır (Kuşay, 2013).

Young tarafından belirlenen internet bağımlılığı tanı kriterleri aşağıdaki gibidir:

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünme, vb).
2. Doyuma ulaşmak için giderek daha fazla oranda internet kullanma ihtiyacı duyma.
3. İnternet kullanımını kontrol etme, azaltma ya da bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması.
4. İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük, kadıngınlık veya irritabilite hissedilmesi.
5. Başlangıçta planlandandan daha uzun süre internette kalma.
6. Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresinde sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme.

7. İnternette kalma süresi ile ilgili yakınlarına ve terapistle yalan söyleme.
8. İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan (örn:çaresizlik, suçluluk, anksiyete, depresyon) uzaklaşmak için kullanma (Kuşay, 2013)

1.5.2. Goldberg Kriterleri

İnternet bağımlılığı kavramı ilk olarak Goldberg tarafından ortaya atılmıştır. Goldberg, “İnternet Bağımlılığı Bozukluğu” diye yeni bir kavram geliştirerek DSM-IV’de yer alan madde bağımlılığı kriterlerini internet için uyarlamış ve bu bozukluk için uyarladığı tanı kriterlerini web sitesinde yayınlamıştır (Çakır, Horzum, Ayas, 2013).

Goldberg’e göre, bir kişiye internet bağımlısı tanısı koyabilmek için on iki aylık bir dönem içinde herhangi bir zamanda ortaya çıkan belirtilerin üçü veya daha fazlasıyla kendisini gösteren, klinik olarak belirgin bir bozulmaya ya da sıkıntıya yol açan uygunsuz bir internet kullanımının olması gerekmektedir.

1. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi.

- a. İstenen keyfin alınabilmesi için belirgin olarak artmış internet kullanım süresi.
- b. Sürekli olarak aynı sürelerde internet kullanımı ile alınan keyifte azalma olması.

2. Aşağıda tanımlanan şekilde yoksunluk gelişmesi ağır ve uzun süreli internet kullanımı sonunda aşağıdakilerden en az 2 tanesinin günler içinde ortaya çıkması (1 ay içinde ortaya çıkabilir) ve kişilerin bunlardan dolayı iş alanında, sosyal alanda ve önemli işlevsel alanlarda sıkıntı yaşaması.

- a. Psikomotor ajitasyon.
- b. Bunaltı.
- c. İnternette neler olduğu hakkında takıntılı düşünceler.
- d. İnternet hakkında fanteziler ve hayal kurma.
- e. İsteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapma.
- f. Bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri servislere bağlanma.

3. İnternet kullanımını genellikle planlandığından daha uzun süreler alır.

4. İnternet kullanımını bırakmak veya denetim altına almak için sürekli bir istek veya boşa çıkan çabalar vardır.

5. İnternet ile ilgili eylemlere çok uzun süreler ayrılır (kitap almak, yeni web tarayıcıları ve programları denemek, dosyaları düzenlemek vb.).

6. İnternet kullanımı için önemli toplumsal, mesleki etkinlikler veya boş zamanları değerlendirme etkinlikleri bırakılır veya azaltılır.

7. İnternet kullanımı, yol açtığı sorunlara (uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve randevulara geç kalma vb.) rağmen aşırı olarak devam eder (Çetinkaya, 2013).

1.6. Konu İle İlgili Yurtiçinde ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Literatürde konu ile araştırmalara bakıldığında aşırı internet kullanımının farklı boyutlarda incelendiği görülmektedir.

1.6.1. İnternet Bağımlılığıyla İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Esgin (2000), Sivas ilindeki 175 internet kafeden 25'indeki 200 kişiye anket uygulamıştır. Araştırmaya göre internet kafelere gidenlerin %89,5'i erkek, %10,5'i kadındır. İnternet kafelere gidenlerin yaş aralığına bakıldığında, en çok 16-20 yaş arası grup oluşturmaktadır (%45,5). Bu yaş aralığını %39 ile 21-25 yaş arası grup, %4,5 ile 16 yaş altı grup oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı dönemde İçişleri Bakanlığı'nın internet kafelere yönelik 18 yaş sınırlamasını ve sıkı denetimini buna sebep olarak göstermektedir. Araştırmaya katılanların %48'i internet kafeye her gün geldiklerini ifade etmişlerdir. %43,5'lik grup birkaç günde bir, %16'lık bir grup ise ayda bir veya çok nadir internet kafeye gelmektedir. Oradayken oynanan bilgisayar oyunlarının %54,5'i şiddet içerikli oyunlarken, %22'sini zeka oyunları, % 19'unu da sporla ilgili oyunlar oluşturmaktadır.

Bakay (2001), öğrencilerin internet kullanım amaçlarını belirlemek amacıyla 1.352 ortaöğretim öğrencisi üzerinde bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin interneti %58'si oyun ve chat amacıyla kullandığı görülmüştür. Araştırma ve ödev-ders amacıyla ise, %13,9 oranında kullandıkları bulunmuştur.

Baran ve Kuloğlu (2001), Ankara'nın orta ve üst orta sosyo-ekonomik düzey internet kafelerinde 90 ortaokul öğrencisiyle yaptığı araştırmada, öğrencilerin internet kafeleri eğlence, zaman geçirme ve arkadaşları ile bir araya gelme amacıyla kullandıklarını belirlemiştir. Gençlerin kafeleri sosyal ortamlar olarak gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıdaki araştırmalardan da anlaşılacağı üzere Türkiye'de konuyla ilgili yapılan ilk araştırmalar internet kafe kullanımını ile ilgili araştırmalar olarak ortaya çıkmıştır. Ancak sonraki zamanlarda yapılan çalışmalarda, internet ve ergenlik ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bunun amacının ise, ergenlerin internet bağımlılığı konusunda risk grubunu oluşturması düşünölmektedir.

Bayraktar (2001), yaptığı çalışmada, internetin ergen gelişimindeki rolünü incelemek amacıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki 12-17 yaşları arasındaki 686 ilköğretim ve lise öğrencisi üzerinde araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda, araştırmaya katılanların %1.1'i internet bağımlısı olarak tespit edilmiştir.

Cengizhan (2005), Marmara Üniversitesi BÖTE bölümü öğrencilerinden 57 öğrenci üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, 54 kişi (%95)'inin evinde bilgisayar, 25 kişi (%44)'ünün ise internet bağlantısının olduğu görölmektedir. İnternet kullanımı nedeniyle yaşadıkları olumsuzluklar sorulduğunda ise; 29 kişi (%50) zaman kaybı, gereksiz işler için zaman harcama gibi nedenler belirtmiş, en önemli gördükleri sorunu zaman olarak belirlemişlerdir. Bununla birlikte diğer işler için (ders çalışma, ödevler, projeler, vb.) zaman ayıramadıklarını ifade etmişlerdir.

Gültutan (2007), araştırmasında ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıflarda öğrenim öğrencilerin internete nerelerden bağılandıkları, internet için ne kadar zaman harcadıklarını, interneti hangi amaçla kullandıklarını, internetin çocuklar üzerindeki etkilerinin neler olduğu sorularına cevap aramıştır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen anket ve öğrencilerin internet kullanma alışkanlıkları ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunluğunun internet kullanma

alışkanlıklarının düşük olduğunu ancak erkek öğrencilerin internet kullanma alışkanlık düzeylerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kurtaran (2008), Mersin ilinde, ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören, 650 öğrenci üzerinde araştırma yapmıştır. İnternet kullanımını yordayan değişkenleri ele aldığı çalışmasının sonucuna göre, depresyonun, istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcı olmadığını bulmuştur. Buna karşın internet bağımlılığı üzerinde; benlik saygısının negatif yönde, yalnızlığın ise pozitif yönde anlamlı yordayıcı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Günüç (2009), yaptığı çalışmada Türkçe internet bağımlılığı ölçeği geliştirmek ve Türkiye'deki internet bağımlılığı profilini betimlemeyi amaçlamıştır. Çalışma 754 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Öğrencilerin bağımlılık durumu olarak 76 (%10,1) birey internet bağımlısı ve 199 (%26,4) birey, olası bağımlı (risk altında) olarak bulunmuştur. Geriye kalan 222 (%29,4) eşik grubundaki birey ve 257 (%34,1) bağımlı olmayan gruptaki birey ile toplam 479 (%63,5) birey ise bağımlı olarak tespit edilmemiştir.

İnan (2010), ortaokul ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılık durumlarını çeşitli değişkenler açısından ele almıştır. Araştırmaya 524 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin cinsiyet bazlı internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında erkeklerin aleyhine anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Katılımcılardan anneleri üniversite mezunu olanların internet bağımlılık düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu ve annenin eğitim düzeyi arttıkça bağımlılık düzeyinin arttığı görülmüştür. İnternete bağlanma yerine göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmış, bu farkın internete evinde bağlananların aleyhine olduğu görülmüştür.

Şahin (2011), çalışmasında 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyini belirlemiştir. Çalışmaya 710 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin %1,3'ü internet bağımlısı, %14,2'si sınırdan-olası bağımlı olarak bulunmuştur. Ayrıca aile gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin internet bağımlılığına yatkınlığının da arttığı bulunmuştur. İnternet

bağımlısı olan veya internet bağımlılığına yatkınlık gösteren öğrencilerin internet kullanım sürelerinin internet bağımlılığı belirtisi göstermeyen öğrencilere göre daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Döner (2011), ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlık düzeylerini belirleyerek farklı değişkenler açısından incelemiştir. Bu çalışmada 624 öğrenci yer almıştır, Araştırma sonucunda öğrencilerin %10'u sınırlı semptom göstermiş; %90'ı ise semptom göstermemiştir. Sonuna göre internet bağımlılığını yordayan en önemli değişken "haftalık internet kullanım sıklığıdır.

Toraman (2013) yaptığı çalışmada ortaöğretim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin akademik başarıya etkisini incelemiştir. Araştırmaya 664 kadın ve 638 erkek öğrenci katılmıştır. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla internet bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu, internet bağımlılığı düzeyi arttıkça akademik başarı seviyesinin düştüğü fakat sosyal ağ kullanım düzeyinin akademik başarıyı etkilemediği görülmektedir.

Ayas ve Horzum (2013)'un yaptığı "İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu" adlı çalışmaya 407 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında; 214 ailenin ihmalkar internet tutumuna, 96 ailenin müsamahakar internet tutumuna, 83 ailenin demokratik internet tutumuna ve 14 ailenin otoriter internet tutumuna sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda internet bağımlılığında, ihmalkar internet tutumuna sahip olan ailelerin önemli role sahip olduğu elde edilmiştir.

Çetinkaya (2013), ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığını incelemiştir. Araştırmaya 6. 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören 476 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %1'i internet bağımlısı olarak bulunmuştur. İnternet kullanım amaçlarına bakıldığında öğrencilerin 418'i ödev hazırlama, film seyretme ve eğlenme, 240'ı sohbet etme, 300'ü oyun oynama, 268'i bilgi edinme, 209'u boş zamanlarını değerlendirme amacıyla internette zaman geçirdiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu birden fazla amaçla interneti kullandığını ifade etmiştir.

İşleyen (2013), ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada öğrencilerin % 7'sini bağımlı , % 23.2'si bağımlılık riski taşıyan birey olarak bulmuştur. Araştırma sonucuna göre, ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının en anlamlı yordayıcısının ise otoriter anne baba tutumu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna karşın, koruyucu anne baba tutumunun lise öğrencilerinin internet bağımlılığının anlamlı yordayıcısı olmadığı görülmüştür. Araştırmada ele alınan otoriter anne baba tutumu, utangaçlık ve demokratik anne baba tutumu değişkenleri, internet bağımlılığının % 26'sını yordayabilmiştir.

Günüç ve Doğan'ın (2013) yılında 12-18 yaş arasındaki 166 ergenle yaptığı çalışmada ergenin algıladığı sosyal desteğin internet bağımlılığı gibi problemleri davranışların önlenmesi konusunda çok önemli bir rolü olduğu belirlenmiştir. Ergenin sosyal desteği aldığı en önemli kaynağın ailesi ve sonrada arkadaşları olduğu belirlenmiştir. Ergenin aileden algıladığı sosyal destek bağlamında ise annenin çok önemli bir yere sahip olduğu ve çalışan annelerin çocuklarının algılanan sosyal destek düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

1.6.2. İnternet Bağımlılığı Üzerine Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Morahan-Martin ve Schumacher (2000) ile Chou'nun (2005) araştırmalarında, erkeklerin kadınlara göre daha çok internet bağımlısı olduğu; Young'ın (1998) araştırmasında kadınların erkeklere göre daha çok internet bağımlısı olduğu; Brenner (1997), Soule, Shall ve Kleen (2003), Lee ve diğerleri (2007) ile Ferraro ve diğerlerinin (2007) araştırmalarında ise kadınlarla erkekler arasında internet bağımlılığı açısından fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak araştırmalarda cinsiyet yönünden tutarlı bulgulara rastlanmadığından bu konunun araştırılması önem arz etmektedir (Akt. Balta ve Horzum, 2008).

ABD'de yapılan bir araştırmaya göre, üniversite öğrencilerinin cep telefonları, sosyal paylaşım siteleri ve internete olan bağımlılıkları, uyuşturucu madde ve alkol bağımlılığına benzer semptomlar göstermiştir. Maryland Üniversitesi'nde yapılan

araştırmada 200 katılımcıdan bir günlüğüne internete bağlanabilecekleri bütün araçları kullanmamaları istenmiştir. 24 saatin sonunda katılımcılarda uyuşturucu bağımlılılarında görülen bağımlılık krizine benzer haller, güçlü internet kullanma isteği ve derin kaygı hali gözlenmiştir. Katılımcıların büyük bölümü, kendilerini eksik ve yalnız hissettiklerini anlatmış, bunun “anne, baba ya da arkadaşsız kalmak gibi” olduğunu söylemiştir (Hürriyet Gazetesi, 2010).

1.7. İnternet Bağımlılığı ve Ergenlik

Ergenlik biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı, çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir (Yavuzer, 1995). Ergenlik dönemi cinsiyete göre farklılık gösterebilmektedir. Yavuzer (1995) göre kadınlarda ergenlik dönemi 11-20 yaşları arasında iken, erkeklerde 13-20 yaşları arasında yaşanmaktadır.

Kulaksızıoğlu (2002) ergenlik dönemini e ayırmaktadır. Bunlar; ergenliğin başı kadınlar için 11-13 ve erkekler için 13-15, ergenliğin ortası kadınlar için 14-16 ve erkekler için 15-17, ergenliğin sonu kadınlar için 16-21 ve erkekler için 17-21 yaşları arasındadır.

Ergenlik dönemi; eşsiz bir gözdağı, değişim, meydan okuma ve fırsat zamanıdır. İnsan gelişiminin başka hiçbir aşamasında böylesi büyük bir değişim, böylesi kısa bir zamanda ve bu kadar çok alanda gerçekleşmez: Bu dönemde vücutlarımız, zihinlerimiz, yeteneklerimiz ve kişiler arası ilişkilerimiz değişir (Yalom, 2008). Erik Erikson, bu dönemin temel görevinin, kimlik geliştirmek olduğunu ileri sürmektedir. Kimlik hissi; tutarlı ve anlamlı –bireyselliğin tam karmaşıklığını fark ederek- yetenekler ve potansiyelle tutarlı olmalıdır (Yalom, 2008).

Ergenlik döneminde ocuk bireyselleşme ve bağımsızlaşma arayışlarına girer. İlişkilerindeki yoğunluğu aile içerisinden arkadaş çevresine doğru yönelir. Ergenlik dönemindeki ocuk için arkadaş grubu içerisinde yer edinmek, arkadaşları tarafından onaylanmak önemlidir. ocukta meydana gelen değişim, ebeveyn ilişkilerinde sorunlara

yol açabilir, anne babanın çocuğa karşı müdahaleci tutumları artabilir. Bu dönemde ergenle yeni bir iletişim biçimi geliştirmek, ergeni dinlemeye ve anlamaya dönük yaklaşımlar içerisinde olmak, ayrıca bağımsız kararlar alabilme yetisi ve özgüven duygusunu geliştirecek yaklaşımlarda olma sorumluluğu ebeveynlere düşmektedir (Kılıçarslan, 2010).

İnsan toplumsal bir varlıktır ve bu özelliği ile diğer canlılardan ayrılmaktadır. İnsanın toplumsal bir varlık olması, yaşadığı toplumda sosyalleşmesi ile mümkün olabilmektedir. Başaran (1974)'a göre sosyalleşme, bir insanın içinde yaşadığı toplumun kendinden beklediği ve yapmasını istediği davranışları yapacak şekilde yetiştirilmesidir. Bireyin çevresindekilerle sürekli etkileşimi onun sosyalleşmesini sağlamaktadır. Sosyalleşmenin belirli yaş dilimleri arasında gerçekleştiğini söyleyenlerin yanında sosyalleşmenin hayat boyu sürdüğü görüşünü savunanlar daha büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Yaşam boyu toplum içinde yaşamını sürdürmesi gereken birey, her yaş diliminde toplumdan soyutlanma riski ile karşı karşıya gelmektedir (Akyüz, 1991).

Çocuk, ilk sosyalleşme belirtilerini bebekliğin ilk aylarından itibaren göstermeye başlamaktadır (Yavuzer, 1995). Çocuk ilköğretime başladığı ilk yıllarda gruplara katılmaya başlar. Bu gruplar karşı cinsin de içinde bulunabileceği özellikle oyun gruplarıdır. Çocuğun ilk yıllardaki sosyalleşme deneyimindeki başarısı ve ailenin desteğinin sağlanması, çocuğun sonraki yaşlarında sosyalleşmeyi sorunsuz bir şekilde sürdürebilmesi açısından önem taşımaktadır (Yavuzer, 1995). Çocuk ergenlik çağına geldiğinde artık tam olarak sosyalleşmeye hazırdır ve bunun ihtiyacını da duymaktadır. Ergen, çocukluk döneminden daha farklı amaçlarla gruplara katılır ve arkadaşlar edinir. Çocukluk döneminde eğlence amaçlı birliktelikler yerini daha sıkı arkadaşlıklara bırakır. Gruba kabul edilme, grupta yer edinme çabaları gösterir. Ergen, kendi ilgilerine, yeteneklerine ve sosyo-ekonomik düzeyine benzer gruplara katılır ve ortak amaçlar için bir araya gelir. Sırlarını paylaşacağı, eğleneceği, spor yapacağı arkadaşlar edinir. Karşı cins ile yakınlaşmaya başlar (Başaran, 1974).

Gençlik dönemi kötü alışkanlıkların ve davranışların kazanıldığı ve ileriki yıllarda da devam ettiği bir dönemdir (Yörükoğlu, 1993). Kötü alışkanlıklar ve davranışlar her yaş döneminde kazanılabildiği gibi gençlik döneminde kazanılan kötü alışkanlıklar bireyin ileriki yaşları için daha kalıcı bir etki oluşturabilmektedir.

Ergenlik dönemi fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişimlerin sürdüğü bir dönem olmasından dolayı hem birey hem de toplum açısından önem taşımaktadır. Bireyin sigara, alkol vb. maddelerle tanışması genellikle çocukluk döneminin sonunda ya da ergenlik döneminde olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2002).

Dünyada yaşanan teknolojik gelişme ve ilerlemeye paralel olarak, teknolojinin her geçen gün günlük yaşamımıza girdiği düşünüldüğünde cep telefonları, bilgisayarlar ve internet teknolojilerinin yaşamımızdaki vazgeçilmez yeri ve önemi bir kez daha açıkça görülebilmektedir (Cömert, 2013).

İnsanların internette zaman sınırının olmaması ve günün istedikleri herhangi bir anında internet aktivitelerinden yararlanmaları; kendilerini kendi istedikleri şekilde tanıtmaya imkânına sahip olmaları, sosyal kabul görme endişesi olmadan anonim olarak kendilerini ve gerçek düşüncelerini ifade edebilmeleri, coğrafi mekân sınırı olmaksızın dünyanın her yerindeki insanlarla iletişim ve etkileşime geçebilmeleri, benzer ilgilere sahip olup başka hiçbir yerde karşılaşması mümkün olmayan insanlarla buluşabilmeleri, diğer insanlarla iletişime geçmek için minimum zaman ve para harcamaları, eğlence ve oyunlara diğer alternatiflere oranla oldukça ekonomik yollarla ulaşabilmeleri, istedikleri zaman iletişimi kesme veya her ne yapıyorlarsa bırakma özgürlüğüne sahip olmaları, kendilerini sosyal statü, zenginlik, ırk, cinsiyet farkı olmadan bütün diğer kullanıcılarla beraber eşit bir şekilde ifade edebilmeleri, herhangi bir kaygı yaşamadan rahatça sosyal bir çevrede yer alma imkânına sahip olmaları, olmak istedikleri insan gibi kendilerini tanıtabilmeleri, tanımadıkları insanlarla görece risksiz dertleşebilme ve yakınlık kurma imkânına sahip olmaları, günlük stresten kaçmak için çok sayıda alternatif bulabilmeleri internetin sahip olduğu ve insanlara sunduğu oldukça cazip özelliklerdir (Sevindik, 2011).

Bilgi teknolojilerini doğru kullanmaya henüz hazır olmayan çocuklar, karşılaştıkları karmaşık bilgileri nasıl değerlendireceklerini bilememektedir. Bu durum onların duygu, bilinç ve davranış düzeyinde olumsuz etkiler yapmaktadır (Cömert, 2013).

Bilgi teknolojilerini işlevine uygun bir şekilde kullanmak ve internette karşılaşılabilecek olası olumsuz durumlardan çocukları ve gençleri korumak birtakım önlemleri almayı gerektirmektedir.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü' nün (ASAGEM) (2008) yılında yaptığı araştırmalara göre internetin çocuklara ve ailelere zarar verdiği ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; Türkiye'de artık bir "internet nesli" olduğu, internette günde 3 saate yakın vakit geçirenlerin oranının %53 olduğu tespit edilmiştir. Aileler, internet kullanımını arttıkça, yüz yüze iletişimin azaldığını, beraber vakit geçirilmediğini ve aile içi çatışmaların yaşandığını belirtmiştir.

1.8. Bağlanma

Birçok gelişim kuramının en temel ortak görüşü, sosyal ilişkilerin çocukluk döneminde gelişen psikopatolojiye etki ettiği ya da olası psikopatolojiden etkileneceğidir. Buna ek olarak, nesne ilişkileri ve benlik psikolojisi kuramcıları, yaşamın ilk yıllarında çocuğun çevresi ile kurduğu yakın ve yoğun ilişkilerin gelecekteki ruh sağlığı ya da hastalıkları için belirleyici olduğunu savunmuşlardır. Ancak, John Bowlby'nin bebekler ve anneleri arasındaki bağlanmayı araştırmaya başlamasından sonra bu alanda gerçek anlamda elle tutulur veriler elde edilmeye başlanmıştır. Bowlby'ye göre, bebek ve bakım veren (genellikle anne) arasındaki ilişkinin kalitesi psikososyal gelişimin en önemli belirleyicisidir. Dolayısı ile ilk bağlanma ilişkisinin sonraki yıllardaki psikolojik uyumu etkilediğini savunmaktadır. Bağlanma kuramı, bu sürecin nasıl oluştuğunu, nasıl geliştiğini ve zaman içinde nasıl değişime uğrayabileceğini açıklamaya çalışır (Güvenir, 2006). Bağlanma kuramını anlayabilmek için aşağıda bağlanmanın tanımına, özelliklerine, teorilerine, sınıflandırmasına ve konuyla ilgili yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

1.8.1. Bağlanma Kuramı ve Özellikleri

Bağlanma, John Bowlby (2003) tarafından “belli bir figüre karşı özellikle stresli durumlarda yakınlık arama ve sürdürme eğilimi tarafından nitelendirilmiş sürekli duygusal bağ” olarak tanımlanmıştır (Akt.Seven,2006). Bowlby, yoğun araştırmalarına dayalı olarak bağlanmayı “... insanlar arasındaki uzun süreli bağlanma durumu” olarak nitelendirir (Bowlby, 1969).

Bağlanma, bebek ile anne-baba arasında duygusal olarak olumlu ve karşılıklı yardım edici bir ilişkinin kurulmasını belirtir. İlişki uygun bir şekilde kurulduğunda, anne-baba kendilerini bebeklerine uydururlar. Bebek de anne-babasına ihtiyaçları hakkında ipuçları verir (Çağdaş, 2002).

Bağlanma kuramının temel varsayımı, doğduklarında aşırı olgunlaşmamışlıkları nedeniyle bebeklerin, ancak bir yetişkin onlara bakmaya ve korumaya istekli olduğu takdirde yaşayabilecekleri gerçeğidir (Hazan ve Shaver, 1994; Çev. Dönmez).

Bütün normal bebekler, bağlanma davranışını yaşamın ilk 6-7 ayı içinde, yakınlık kurmak istedikleri ve ayrı kalmaya itiraz ettikleri tek bir kişiye yöneltirler. Bu kişinin seçiminde, bebekteki sıkıntı ve zorlanmışlık işaretlerine olumlu tepki verebilme, ulaşılabilirlik ve tanıdıklık belirleyici olmaktadır (Hazan ve Shaver, 1994:çev. Dönmez).

John Bowlby ve Mary Ainstworth bebekler ve onların birincil bakım verenleri ile olan ilişkilerini inceleyerek bağlanma kuramını oluşturmuşlardır (Burger, 2006).

Temel bağlanma yaşamın ilk dokuz ayında gerçekleşir ve bu bakım verenin yokluğuna karşı öngörülebilir davranışlar şeklinde kendini gösterir. Bu dürtüsel bir işlemdir ve güvenliği ve hayatta kalmayı sağlayan bir özelliğe sahiptir. Bağlanma nesnesinin arzu edilen konumu ile gerçek konumu arasında bir çelişki doğduğunda bağlanma sistemi aktif hale gelir. Aktif hale gelmiş sistemde bebek belli davranışlar ile bağlanma nesnesine ulaşmaya ve tekrar ilişki kurmaya çalışır. Örneğin, ağlar,

mızımızlanır. Buna *temel-birincil strateji* denir. Bebek bakım veren ile güvenli şekilde bağlandığında çevresini merak etmeye, keşfetmeye başlayabilir. Bu da bağlanma nesnesini *güvenli üs* olarak kullanması ile gerçekleşir. Bağlanmanın kalitesinin bebek ile bakım veren arasındaki etkileşimin özelliklerine bağlı olması bağlanma kuramının temel özelliğidir. Bakım verenin, çocuğun emosyonel sinyallerine verdiği tepki sayesinde bebek kendi duygularını organize etmeye ve anlamaya başlar. Eğer bir bebek belli bir strese karşı sağlıklı tepki veren bir bakım veren ile karşılaşırsa sonuçta kendi stresi ile baş etmek için uygun yollar ve destekler aramayı öğrenecektir. Bu da onun *güvenli bağlanma* geliştirmesini sağlayacaktır. Eğer stres sinyallerine karşı bakım verenden duyarsız ya da düzensiz yanıtlar alırsa, o zaman, çocuk kendi stresini uygun olmayan baş etme yöntemleri ile yani *ikincil stratejiler* ile, uzaklaştırmaya çalışacak, bunun sonucu olarak da *güvensiz bağlanma* geliştirecektir. Temel olarak kabul edilen ilke, bağlanmanın özelliklerinin anne ve bebeğin erken dönemdeki etkileşimi tarafından belirlendiğidir. Bebeğin emosyonel sinyallerine bakım veren(ler)in verdiği yanıtın bebeğin kendi emosyonel deneyimlerini organize etme ve düzenleme yeteneğini geliştirmede çok değerli olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda, bağlanma teorisi, affekt regülasyonu kuramına ışık tutmaktadır. Bağlanmanın gelişmesi alınan bakımın kalitesi ile doğrudan ilişkili değildir. Çünkü duyarsız ya da istismar eden bakım verenlere karşı da çok yoğun bir bağlanma gelişebilmektedir (Güvenir, 2006).

1.8.2. Bağlanmanın Tarihçesi

Bağlanma teorisinin kökeni gelişimsel psikoloji alanında çalışan John Bowlby ve onun öğrencisi Mary Ainsworth'un çalışmalarına dayanır (Seven, 2006). Ainsworth, Bowlby'nin kuramına davranışsal boyut kazandırarak, kuramın istatistiksel olarak ölçülebilir hale gelmesi ve dolayısı ile bilimsel geçerlilik kazanmasını sağlamıştır (Güvenir, 2006).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 1950 yılında John Bowlby'yi Londra'daki evsiz çocukların pek çoğunun ruhsal sağlığı üzerine bir bildiri sunmak üzere çağırmıştır. Bu çağrı erkek çocuklar arasında, anneden erken ayrılmalarla daha sonraki süreçte suçluluk arasında olumlu ve güçlü bir ilişkinin varlığına işaret eden "Kırk dört çocuk hırsız: Kişilikleri ve Yaşamları" (Bowlby, 1944) konulu makalesinin yayınından sonra

gelmiştir. Dünya Sağlık Örgütü Raporu (Bowlby, 1951), özellikle hayatın ilk üç yılında, anne yokluğunun çocukları fiziksel ve ruhsal hastalık riski altına soktuğuna işaret etmiştir. Etkili olmasına ve iyi kabul görmesine karşın, raporun önemli bir yetersizliği vardı: o da erken anne yoksunluğunun niçin ve nasıl böylesi kötüleştirici etkilere yol açtığını açıklamakta yetersiz kalmasıydı (Hazan ve Shaver, 1994; Çev. Dönmez).

Bowlby psikoanalitik gelenekle eğitilmişti fakat daha çocuk terapisi uygulamalarına başlar başlamaz kendisini psikoanalitik kuramda yetersizlikler olarak algıladığı sorunlarla karşı karşıya bulmuştur. Kuramın en eleştiriye açık yönü düşlem (fantezi) ve iç yaşam üzerinde, başka her şeyi dışlar biçimde, odaklaşması idi; iç psikolojik olaylarla karşılaştırıldığında çocuğun gerçek yaşam deneyimlerinin çok az önemi vardı. Ayrıca, psikoanalitik kuramla kendi gözlemleri arasındaki tutarsızlıklar da Bowlby’i rahatsız etmiştir. Öyle ki, görevliler tarafından beslenip bakım görmelerine karşın kurumlardaki çocukların aşırı sıkıntılı ve kaygılı ve hatta gelişmede başarısız olmaları psikoanalitik kuramın “çocuklar annelerini onunla açlık güdüsünün doyurulması arasında bir çağrışım kurdukları için severler” görüşü ile uyuşmuyordu. Bowlby’nin psikoanalitik kurama ilişkin olarak zamanla artan doyumsuzluğu onun Dünya Sağlık Örgütü raporunda sorduğu sorulara bir yanıt arayışı başlatılmasında etkili olmuştur. Bu arayış onu birçok bilimin yazınlarına götürmüştür, fakat o yanıtın önemli bir parçası olduğuna inandığı şeyi etnolojide bulmuştur. Kuşların ve memelilerin bağlanma davranışları ile ilgili araştırmalar onun düşüncesinde özellikle etkili olmuştur. Bu araştırmalar onu anne yoksunluğunun giderek doğuştan getirilen bir gereksinimin doyurumunu engellediği için gelişimsel olarak zararlı olduğu iç görüşüne götürmüştür. Hemen hemen 20 yıl sonra Bowlby bağlanma kuramı üzerine üç temel cilt kitaptan ilkinin yayınlamıştır (Hazan ve Shaver, 1994; Çev. Dönmez).

Bowlby, kuramının tanıttığı üç makalesini “Çocuğun anne ile bağının doğası” (The nature of the child’s tie to his mother), “Ayrılık kaygısı” (Separation anxiety) ve “Erken çocukluk ve bebeklikte acı ve yas” (Grief and mourning in infancy and early childhood) isimleriyle, sırasıyla 1958, 1959 ve 1960 yıllarında yayınlamıştır.

Bowlby, hem olumlu hem de olumsuz yankılar uyandıran bu üç önemli makaleden dokuz yıl sonra, bağlanma kuramı üzerine yazdığı ve “Bağlanma ve Kayıp” isimli üç temel kitaptan oluşan üçlemenin “Bağlanma” isimli ilk cildini yayınlamıştır (Bowlby, 1969). Bundan dört yıl sonra “Ayrılık” isimli ikinci cildi (Bowlby, 1973) ve son olarak da “Kayıp” isimli cildi yayınlamıştır (Bowlby, 1980).(Türköz,2007).

1.8.3. Bağlanma Çeşitleri

Bazı davranış stratejileri bağlanmanın kalitesine göre değişiklik gösteren güvenli duruma ulaşılacak için kullanılır. Ainsworth bunu tanımlamak ve sınıflamak için “*yabancı durum deneyi*’ni kullanmıştır. Bu sınıflamada çocuk, belli bir düzende, iki kez bakım verenden ayrılır ve tekrar birleşir. Bununla beraber bir yabancı ile bakım verenin olduğu ve olmadığı iki farklı durumda karşılaşır. Bu durumlara verilen davranışsal tepkilerin çocuğun bağlanma nesnesinden beklentilerini ve dolayısı ile bağlanma stratejilerini tanımladığı düşünülmektedir. Ainsworth (1978) bağlanma nesnesi ile ilişkinin sürdürülmesi için 3 farklı strateji olduğunu tanımlamıştır (Güvenir, 2006).

Klasik Bağlanma Çeşitleri

“**Güvenli**” bağlanan bebekler hassasiyet ve süreklilik gösteren annelere sahiptirler. Bu bebekler, ayrılma sonrası tekrar bir araya gelmeyi takiben, anneleri ile etkileşim arayışına girer ve kolayca sakinleşirler, annelerini güvenli bir üs olarak kullanarak çevreyi merak edip araştırmaya başlayabilirler. Buna karşın “anksiyöz – ambivalan”/kaygılı-kararsız bağlanan bebekler anneleri ile tekrar bir araya geldiğinde öfkeleri uzun sürer ve yatıştırılmaları zor olur. Anneleri genellikle sürekliliği olmayan ve müdahalecidirler. “Anksiyöz – kaçınan”/kaygılı-kaçıncı bağlanan bebekler anneleri odaya geri döndüğünde sanki ayrılmaktan ötürü etkilenmemiş gibi kayıtsız davranırlar ve annelerini güvenli üs olarak kullanamazlar. Bu gruptaki annelerin reddedici tutum takındıkları gözlenir. Sroufe’a göre bu bebekler annelerinin uygun bakım verememesinden ötürü yaşayacakları olumsuz duygulardan kaçınmak için anneleri tekrar ortaya çıktığında onu görmezden gelirler (Güvenir, 2006).

Yeni Bağlanma Çeşitleri

Son zamanlarda yapılan araştırmalar bebeklerin davranışlarının, Ainswoth'un bu klasik sınıflamaları ile yeterince açıklanamadığını ortaya koymuştur. "Dezorganize"/dağınık bağlanan bebekler ambivalan ve stereo-tipik davranışları nedeni ile önceleri "sınıflandırılmayan" tip olarak tanımlanmıştır. Örneğin, önce annelerini ararlar daha sonra da anneden kaçıncılar. Bu gruptaki bebeklerin annelerinin tipik olarak uygunsuz bakım veren ve ürküten tutumları nedeni ile bebeklerin güven konusunda sorun yaşadıkları düşünülür. Dolayısı ile güçlü bir kendilik gelişiminde de sorun yaşarlar. Son olarak, "kaçıncı/ambivalan" bağlanan bebekler hem kaçıncı hem de ambivalan bağlanma davranışı özellikleri gösterirler. Bağlanma kişileri genellikle duyarsızlık ve süreksizlik gösterirler. Bu durum genellikle istismar ve ihmal durumları ile ilişkilendirilir (Güvenir, 2006).

1.8.4. Bağlanma ve Sonraki Yaşama Etkisi

Yaşamın ilk iki yılında temel bakım vereni ile güvenli bağlanma geliştiren bebekler ile yapılan birçok klinik araştırma sonucuna göre, bu bebeklerin diğer erişkinlerle ve bebeklerle daha kolay sosyal ilişki kurabildikleri, ebeveynleri ile daha uyumlu oldukları ve coşkusal düzenlemelerinin efektif olduğu bulunmuştur. Aksine, iki yaş öncesi güvensiz bağlanma geliştiren bebeklerin, düşük sosyalleşme, zayıf akran ilişkisi, öfke yakınmaları ve okul öncesi ve sonrası zayıf davranış kontrolü gösterdikleri saptanmıştır. Ancak, bağlanma kuramı ile ilgili olan ortak yanlış anlayış, güvenli bağlanmanın normal, güvensiz bağlanmanın da tam tersi patolojik olarak kabul edilmesidir. Her ne kadar güvensiz bağlanma daha sonraki uyum ve davranım sorunları ile ilişkilendirilmeye çalışılmaktaysa da, bunun kesinlikle böyle olacağını söylemek doğru değildir. Ancak güvensiz bağlanmanın psikopatoloji gelişimi için bir risk ve kırılganlık oluşturduğu söylenebilir. Bu alanda şu ana kadar yapılan çalışmalar sonucunda güvensiz bağlanmanın, psikopatolojiye birçok farklı yoldan katkı yapan, önemli, ancak özgül olmayan bir risk faktörü olduğu söylenebilmektedir. Uzun izlem çalışmalarının yetersizliği nedeni ile farklı psikopatolojilerin oluşumunda rol oynadığı

kesinleşen belli tip güvensiz bağlanmalardan söz etmek imkansızdır. Geline nokta, ileri çalışmalar için oldukça elverişlidir ve ümit vaat etmektedir (Güvenir, 2006).

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme, araştırma modeline, veri analizi bilgilerine ve araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin ebeveynleriyle olan bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığına olan etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilen nicel bir araştırmadır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli, genellikle birden çok değişken arasındaki etkileşimin varlığını ve miktarını belirlemede kullanılır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ilçesi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokulların 6. 7. ve 8. öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini 129'u kadın, 102'si erkek olmak üzere toplam 231 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde kolay erişilebilirlik faktörü göz önüne alınarak basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi, her bir örnekleme birimine eşit seçilme olasılığı vererek (seçilen birim yerine konularak) seçilen birimlerin örnekleme alındığı yöntemdir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Yapılan araştırmada veri toplama aracı olarak her öğrenci için üç tane anket formu kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde çocukların cinsiyet, okuduğu sınıf, anne

öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, ailenin ekonomik durumu, öğrencinin başarı durumu, internete bağlanma şekli, evde bilgisayar varlığı, internete bağlanma amacı ve internette günlük harcanan zaman bilgilerinden oluşan **kişisel bilgi formu** yer almıştır.

2.3.2. Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Anketin ikinci bölümünde Ayas, Çakır ve Horzum (2011) tarafından geliştirilen ve güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılan 54 maddelik, iki alt boyutlu “Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı” ölçeğinin 28 maddelik “**İnternet Bağımlılığı**” alt boyutu kullanılmıştır. Ölçekte, “1-Hiçbir zaman” ile “5-Her zaman” ifadeleri bulunmaktadır. İnternet Bağımlılığı ölçeğinde 28 maddenin toplam puanı üzerinden değerlendirme yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 28 en yüksek puan 140 puandır. Alınan yüksek puan çocukların internet bağımlılığının yüksek olduğunu ifade eder. Çalışmadaki açımlayıcı faktör analizinde ölçekte bulunan maddelerin açıkladığı toplam varyans %42 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yükleri 0,25 ile 0,77 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Madde toplam korelasyonları 0,24 ile 0,75 aralığındadır.

2.3.3. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği

Anketin üçüncü bölümünde Kerns, Klepac ve Cole (1996) tarafından geliştirilen ve Sümer ve Şendağ (2009) tarafından Türkçe’ye uyarlanıp güvenilirlik ve geçerlikleri tekrarlanan “**Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği**” kullanılmıştır. Ölçekte anne ve baba için 15’er ifade yer almaktadır. Anne ve baba formlarındaki tek farklılık her soruda “anne” yerine “baba” kullanılmış olmasıdır. Her soru aynı boyutta birbirinden zıt yönlerde farklı olan örnek iki çocuk tanımını vermektedir. Çocuklardan öncelikle bu iki çocuktan hangisine daha çok benzediklerini seçmeleri, ardından da seçtikleri çocuğa “Biraz” mı yoksa “Çok” mu benzediklerini işaretlemeleri istenmektedir. Böylece her bir madde dört aralıklı ölçek üzerinden değerlendirilmektedir (Örneğin “*Bazı çocuklar yaptıkları her şeye annelerinin çok karıştığını düşünürler*”: 1-çok benziyor, 2-biraz benziyor, **ama** “*Bazı çocuklar kendi başlarına bir şeyler yapmalarına annelerinin izin verdiğini düşünürler*”: 3-biraz benziyor, 4-çok benziyor). Ölçekte yer alan 8 soru (2, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 14) benzer şekildedir. Diğer 7 soru ise ters kodlanarak puanlamaya dahil edilmektedir. Bu şekilde elde edilen puanların toplamı üzerinden ölçek

değerlendirilmektedir. Anne ve baba için toplam puanlar ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Ölçekten en düşük 15, en yüksek puan 60 puan alınabilmektedir. Elde edilen toplam puanların yüksekliği ebeveynlere (anne veya babaya) karşı güvenli bağlanmayı ifade etmektedir. Çalışmadaki açımlayıcı faktör analizinde ölçekte yer alan maddelerin açıkladığı toplam varyans anne formunda %45; baba formunda %46 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yükleri anne formunda 0,44 ile 0,0,78 arasında; baba formunda 0,47 ile 0,76 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı her iki form için de 0,91 olarak bulunmuştur.

Madde toplam korelasyonları anne formunda 0,39 ile 0,74 aralığında, baba formunda 0,42 ile 0,75 aralığındadır.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Çocukların kişisel bilgileri frekans ve yüzde tabloları şeklinde sunulmuştur. İnternet bağımlılığı ve ebeveynlere karşı güvenli bağlanma puanları ortalama, standart sapma betimsel istatistik tablosu şeklinde sunulmuştur.

Ölçek puanlarının normallik sinamasında Çarpıklık (Skewness) katsayısı kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık katsayısının (Skewness) ± 1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2011:40). Yapılan normallik sinamasında Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği puanlarının normal dağılım gösterdiği, İnternet Bağımlılığı Ölçeği puanlarının normal dağılım göstermediği tespit edildiğinden (Tablo 2) öncelikle normal dağılım göstermeyen İnternet Bağımlılık Ölçeği puanlarının dönüşümü yapılarak normal dağılıma uygunluğu sağlanmıştır (Tablo 2). Normal dağılım koşulları sağlandığından her iki ölçek puanlarının cinsiyet, evde bilgisayar varlığı değişkenlerine göre karşılaştırılmasında Bağımsız İki Örneklem t Testi; okuduğu sınıf, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, başarı durumu, ailenin ekonomik durumu, internete bağlanma şekli, interneti kullanım amacı, internette günlük harcanan süre değişkenlerine göre karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) testi kullanılmıştır. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği ile İnternet Bağımlılık

Ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Korelasyonu kullanılmıştır. İki ölçek arasında korelasyon varlığı tespit edildiğinden güvenli bağlanma ilişkilerinin internet bağımlılığı üzerinde anlamlı etkisinin olup olmadığını sorgulamak amacıyla Çoklu Regresyon Analizinden yararlanılmıştır. Son olarak her iki ölçek arasındaki ilişkide cinsiyete göre farklılaşma olduğunu tespit etmek amacıyla Tek Faktörlü Kovaryans Analizi (One Factor ANCOVA) yapılmıştır. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi $0,05 < p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM 3

BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgulara, internet bağımlılığına ilişkin bulgulara, güvenli bağlanmaya ilişkin bulgulara ve güvenli bağlanma ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiye ait bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Tablo 1. Örneklemin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Demografik Özellik	Gruplar	Toplam	
		N	%
Cinsiyet	Kadın	129	55,8
	Erkek	102	44,2
Okuduğu sınıf	6. sınıf	96	41,6
	7. sınıf	89	38,5
	8. sınıf	46	19,9
Anne öğrenim durumu	Okuryazar değil	11	4,8
	İlköğretim	100	43,3
	Lise	68	29,4
	Üniversite	52	22,5
Baba öğrenim durumu	İlköğretim	70	30,3
	Lise	62	26,8
	Üniversite	99	42,9
Ailenin ekonomik Durumu	Düşük	6	2,6
	Orta	177	76,6
	Yüksek	48	20,8
Başarı durumu	Zayıf	19	8,2
	Orta	131	56,7
	İyi	81	35,1
İnternete bağlanma şekli	Evden	114	49,4
	Cepten	41	17,7
	Ev ve cepten	59	25,5
	İnternet kafeden	6	2,6
	Her şekilde	11	4,8
İnterneti kullanım amacı	Ders/ödev	38	16,5
	Ders/ödev ve sosyal medya	69	29,9
	Ders ve oyun	36	15,6
	Sosyal medya	22	9,5
	Oyun ve sosyal medya	17	7,4
	Hepsi için	49	21,2

Evde bilgisayar var mı?	Evet	181	78,4
	Hayır	50	21,6
İnternetin günlük kullanım süresi	1 saatten az	81	35,1
	1-2 saat	89	38,5
	2-4 saat	44	19,0
	4-6 saat	12	5,2
	6 saat ve üzeri	5	2,22

Araştırmaya kapsamındaki 231 çocuğun %55,8'i kadın, %44,2'si erkektir. Çocukların %41,6'sı 6. sınıfta, %38,5'i 7. sınıfta, %19,9'u 8. sınıfta öğrenim görmektedir. Çocukların %4,8'inin annesi okur-yazar değil, %43,3'ünün annesi ilköğretim, %29,4'ünün annesi lise, %22,5'inin annesi üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Çocukların %30,3'ünün babası ilköğretim, %26,8'inin babası lise, %42,9'unun babası üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Çocukların %2,6'sının ailesinin ekonomik durumu düşük, %76,6'sının orta, %20,8'inin ailesinin ekonomik durumu yüksektir. Çocukların %8,2'si başarısını zayıf, %56,7'si orta, %35,1'i başarısını iyi olarak tanımlamaktadır. Çocukların %49,4'ü internete sadece evden bağlanmakta, %17,7'si sadece cepten, %25,5'i hem evden hem de cepten, %2,6'sı sadece internet kafeden, %4,8'i her şekilde internete bağlanmaktadır. Çocukların %16,5'i interneti ders/ödev için, %29,9'u ders/ödev ve sosyal medya için, %15,6'sı ders ve oyun için, %9,5'i sosyal medya için, %7,4'ü oyun ve sosyal medya için, %21,2'si hepsi için interneti kullanmaktadır. Çocukların %78,4'ünün evinde bilgisayar bulunmaktadır. Çocukların %35,1'i interneti günde 1 saatten az, %38,5'i günde 1-2 saat, %19'u günde 2-4 saat, %5,2'si günde 4-6 saat, %2,2'si günde 6 saat ve daha fazla kullanmaktadır.

3.2. Ölçeklere İlişkin Betimsel Bulgular

Tablo 2. Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçekler	Madde					Çarpıklık (Skewness)
	Sayısı	Min.	Maks.	\bar{X}	SS	
İnternet Bağımlılığı Ölçeği	28	28	140	53,12	21,55	1,44 (0,13*)

KERNS Güvenli Bağlanma Ölçeği (Anne)	15	15	60	44,47	11,34	-0,83
KERNS Güvenli Bağlanma Ölçeği (Baba)	15	15	60	43,76	11,33	-0,66

* Aşırı pozitif çarpıklık görüldüğünden ters çevirme (inverse) dönüşümü yapılmıştır.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği puan ortalaması $53,12 \pm 21,55$ olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar dikkate alındığında (28-140) araştırmaya katılan çocukların internet bağımlılığının düşük olduğu söylenebilir.

KERNS Güvenli Bağlanma Ölçeği anne formu puan ortalaması $44,47 \pm 11,34$; baba formu puan ortalaması $43,76 \pm 11,33$ olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar dikkate alındığında (15-60) araştırmaya katılan çocukların anneye güvenli bağlanma ve babaya güvenli bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

3.3. İnternet Bağımlılığına İlişkin Bulgular

Tablo 3. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Kadın	129	51,85	19,54	0,499	0,618
Erkek	102	54,71	23,85		

İnternet bağımlılığı puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($t=0,499$; $p>0,05$). Çocuğun cinsiyeti ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 4. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Okuduğu Sınıfa Göre ANOVA Testi Sonuçları

Okuduğu Sınıf	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
A-6. sınıf	96	52,55	19,87	3,252	0,040	C>B
B-7. sınıf	89	50,17	20,90			C>A
C-8. sınıf	46	59,97	24,91			

İnternet bağımlılığı puanlarının okuduğu sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($F=3,252$; $p<0,05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan

LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre 8. sınıfta okuyan çocukların internet bağımlılığı puanları ($59,97 \pm 24,91$), 6. sınıfta okuyan ($52,55 \pm 19,87$) ve 7. sınıfta okuyan ($50,17 \pm 20,90$) çocukların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı alt sınıftaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Anne Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
A-Okur-yazar değil	11	51,36	20,78	0,747	0,747	
B-İlköğretim	100	51,89	20,43			
C-Lise	68	51,22	20,67			
D-Üniversite	52	58,32	24,54			

İnternet bağımlılığı puanlarının anne öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($F=0,747$; $p>0,05$). Anne öğrenim durumu ile çocuğun internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 6. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Baba Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
A-İlköğretim	70	51,72	17,49	2,240	0,109	
B-Lise	62	49,24	20,99			
C-Üniversite	99	56,52	24,04			

İnternet bağımlılığı puanlarının baba öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($F=2,240$; $p>0,05$). Baba öğrenim durumu ile çocuğun internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 7. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Ailenin Ekonomik Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ailenin Durumu	Ekonomik						Anlamlı Fark
		N	\bar{X}	SS	F	p	
A-Düşük		6	47,66	11,44	0,076	0,927	
B-Orta		177	52,59	20,51			
C-Yüksek		48	55,72	25,93			

İnternet bağımlılığı puanlarının ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($F=0,076$; $p>0,05$). Ailenin ekonomik durumu ile çocuğun internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 8. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Başarı Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Başarı Durumu						Anlamlı Fark
	N	\bar{X}	SS	F	p	
A-Düşük	19	59,78	32,52	1,487	0,228	
B-Orta	131	53,86	20,84			
C-Yüksek	81	50,34	19,29			

İnternet bağımlılığı puanlarının başarı durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($F=1,487$; $p>0,05$). Çocuğun başarı durumu ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 9. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının İnternete Bağlanma Şekline Göre ANOVA Testi Sonuçları

İnternete Şekli	Bağlanma						Anlamlı Fark
		N	\bar{X}	SS	F	p	
A-Evden		114	52,32	23,01	1,615	0,171	
B-Cepten		41	47,95	15,20			
C-Ev ve cepten		59	55,33	19,54			
D-İnternet cafeden		6	52,16	24,67			
E-Her şekilde		11	69,18	28,74			

İnternet bağımlılığı puanlarının internete bağlanma şekline göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($F=1,615$; $p>0,05$). İnternete bağlanma şekli ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 10. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının İnterneti Kullanım Amacına Göre ANOVA Testi Sonuçları

İnterneti Kullanım Amacı	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
A-Sadece ders/ödev	38	38,26	11,76	11,069	0,000	B>A, C>A, D>A, E>A,
B-Ders/ödev ve sosyal medya	69	52,05	16,31			F>A,
C-Ders ve oyun	36	51,44	19,63			E>B, E>C,
D-Sadece sosyal medya	22	59,00	26,00			E>D, E>F
E- Oyun ve sosyal medya	17	73,05	27,04			
F-Her türlü amaç için	49	57,79	23,76			

İnternet bağımlılığı puanlarının internet kullanım amacına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($F=11,069$; $p<0,05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre interneti sadece ders ve ödev için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanları ($38,26\pm 11,76$), başka amaçlar için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. İnterneti oyun ve sosyal medya için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanları ($73,05\pm 27,04$) başka amaçlar için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. İnterneti ders/ödev için kullanan çocukların internet bağımlılığı diğer amaçlar için kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. İnterneti oyun ve sosyal medya için kullanan çocukların internet bağımlılığı, interneti diğer amaçlar için kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 11. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Günlük İnternet Kullanım Süresi	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamli Fark
A-1 saatten az	81	40,33	12,57	32,780	0,000	B>A, C>A, D>A,
B-1-2 saat	89	53,40	19,32			E>A, C>B, D>B,
C-2-4 saat	44	61,88	18,72			E>B, D>C, E>C
D-4-6 saat	12	89,66	12,68			
E-6 saat ve üzeri	55	90,20	35,30			

İnternet bağımlılığı puanlarının günlük internet kullanım süresine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir (F=32,780; p<0,05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre interneti günde 1 saatten az (40,33±12,57), 1-2 saat (53,40±19,32), 2-4 saat (61,88±18,72) kullanan çocukların internet bağımlılığı puanları, interneti günde 4-6 saat (89,66±12,68) ve 6 saat ve üzeri (90,20±35,30) kullanan çocukların internet bağımlılığı puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. İnterneti 4 saatten fazla kullanan çocukların internet bağımlılığı, interneti 4 saatten az kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 12. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Evde Bilgisayar Varlığına Göre t Testi Sonuçları

Evde Bilgisayar	N	\bar{X}	SS	t	p
Var	181	55,68	22,55	-3,728	0,000
Yok	50	43,82	14,10		

İnternet bağımlılığı puanlarının evde bilgisayar olması durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir (t=-3,728; p<0,05). Evde bilgisayarı olan çocukların internet bağımlılığı puanları (55,68±22,55), evde bilgisayarı olmayan çocukların puanlarından (43,82±14,10) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Evde bilgisayarı olan öğrencilerinin internet bağımlılığı, evde bilgisayarı olmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

3.4. Güvenli Bağlanmaya İlişkin Bulgular

Tablo 13. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Anneye Güvenli Bağlanma	Kadın	129	44,84	11,83	0,561	0,575
	Erkek	102	44,00	10,75		
Babaya Güvenli Bağlanma	Kadın	129	45,09	11,38	2,022	0,044
	Erkek	102	42,08	11,10		

Anneye güvenli bağlanma puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($t=0,561$; $p>0,05$). Çocuğun cinsiyeti ile anneye güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Babaya güvenli bağlanma puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=2,022$; $p<0,05$). Kız öğrencilerin babaya güvenli bağlanma puanları ($45,09\pm 11,38$), erkek öğrencilerin puanlarından ($42,08\pm 11,10$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Kız öğrencilerin babaya güvenli bağlanma ilişkisi erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 14. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Okuduğu Sınıfa Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Okuduğu Sınıf	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark	
Anneye Güvenli Bağlanma	A-6. sınıf	96	47,61	9,77	15,691	0,000	A>C	
	B-7. sınıf	89	44,98	9,14				B>C
	C-8. sınıf	46	36,93	14,62				
Babaya Güvenli Bağlanma	A-6. sınıf	96	46,39	10,64	16,622	0,000	A>C	
	B-7. sınıf	89	45,07	8,73				B>C
	C-8. sınıf	46	35,76	13,58				

Anneye güvenli bağlanma puanlarının okuduğu sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($F=15,691$; $p<0,05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan Dunnett C Post Hoc testi sonuçlarına göre 6. sınıfta okuyan çocukların

(47,61±9,77) ve 7. sınıfta okuyan çocukların (44,98±9,14) anneye güvenli bağlanma puanları, 8. sınıfta okuyan çocukların puanlarından (36,93±14,62) anlamlı düzeyde daha yüksektir. 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin anneye güvenli bağlanma ilişkisi, 8. sınıftaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Babaya güvenli bağlanma puanlarının okuduğu sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir (F=16,622; p<0,05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre 6. sınıfta okuyan çocukların (46,39±10,64) ve 7. sınıfta okuyan çocukların (45,07±8,73) babaya güvenli bağlanma puanları, 8. sınıfta okuyan çocukların puanlarından (35,76±13,58) anlamlı düzeyde daha yüksektir. 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin babaya güvenli bağlanma ilişkisi, 8. sınıftaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 15. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Anne Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Anneye Güvenli Bağlanma	A-Okur-yazar değil	11	40,55	11,24	1,636	0,182	
	B-İlköğretim	100	45,60	10,63			
	C-Lise	68	45,25	10,53			
	D-Üniversite	52	42,12	13,38			
Babaya Güvenli Bağlanma	A-Okur-yazar değil	11	44,27	10,87	1,378	0,250	
	B-İlköğretim	100	44,65	10,08			
	C-Lise	68	44,51	10,82			
	D-Üniversite	52	40,96	13,94			

Anneye güvenli bağlanma (F=1,636) ve babaya güvenli bağlanma puanlarının (F=1,378) anne öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir (p>0,05). Anne öğrenim durumu ile anneye ve babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 16. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Baba Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Anneye Güvenli Bağlanma	A-İlköğretim	70	45,51	11,61	2,880	0,058	
	B-Lise	62	46,50	9,40			
	C-Üniversite	99	42,46	12,03			
Babaya Güvenli Bağlanma	A-İlköğretim	70	43,80	10,74	1,652	0,194	
	B-Lise	62	45,79	10,45			
	C-Üniversite	99	42,46	12,16			

Anneye güvenli bağlanma ($F=2,880$) ve babaya güvenli bağlanma puanlarının ($F=1,652$) baba öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0,05$). Baba öğrenim durumu ile anneye ve babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 17. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Ailenin Ekonomik Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Ailenin Ekonomik Durumu	N	\bar{X}	SS	F	P	Anlamlı Fark
Anneye Güvenli Bağlanma	A-Düşük	6	40,33	9,00	4,115	0,018	C>A
	B-Orta	177	43,53	11,75			
	C-Yüksek	48	48,48	9,11			
Babaya Güvenli Bağlanma	A-Düşük	6	43,17	14,57	8,743	0,000	C>A
	B-Orta	177	42,19	11,42			
	C-Yüksek	48	49,65	8,50			

Anneye güvenli bağlanma puanlarının ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($F=4,115$; $p<0,05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre ailesinin ekonomik durumu yüksek olan çocukların anneye güvenli bağlanma puanları ($48,48\pm 9,11$),

ailesinin ekonomik durumu düşük olan çocukların puanlarından (40,33±9,00) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ailesinin ekonomik durumu yüksek olan çocukların anneye güvenli bağlanma ilişkisi, ailesinin ekonomik durumu düşük olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Babaya güvenli bağlanma puanlarının ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir (F=8,743; p<0,05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan Dunnett C Post Hoc testi sonuçlarına göre ailesinin ekonomik durumu yüksek olan çocukların anneye güvenli bağlanma puanları (49,65±8,50), ailesinin ekonomik durumu düşük olan çocukların puanlarından (43,17±14,57) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 18. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Başarı Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Başarı Durumu	N	\bar{X}	SS	F	P	Anlamlı Fark
Anneye Güvenli Bağlanma	A-Düşük	19	45,05	9,34	0,068	0,935	
	B-Orta	131	44,24	11,08			
	C-Yüksek	81	44,70	12,28			
Babaya Güvenli Bağlanma	A-Düşük	19	45,47	9,30	0,397	0,673	
	B-Orta	131	43,26	11,25			
	C-Yüksek	81	44,17	11,94			

Anneye güvenli bağlanma (F=0,068) ve babaya güvenli bağlanma puanlarının (F=0,397) başarı durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir (p>0,05). Başarı durumu ile anneye ve babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 19. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının İnternete Bağlanma Şekline Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	İnternete Bağlanma Şekli						
		N	\bar{X}	SS	F	P	Anlamlı Fark
Anneye Güvenli Bağlanma	A-Evden	114	45,26	10,71	3,943	0,004	A>E
	B-Cepten	41	45,34	10,43			B>E
	C-Ev ve cepten	59	44,56	12,07			C>E
	D-İnternet cafeden	6	46,17	7,55			D>E
	E-Her şekilde	11	31,64	12,82			
Babaya Güvenli Bağlanma	A-Evden	114	44,42	10,67	2,079	0,084	
	B-Cepten	41	43,73	11,32			
	C-Ev ve cepten	59	43,90	12,23			
	D-İnternet cafeden	6	47,00	7,80			
	E-Her şekilde	11	34,55	12,36			

Anneye güvenli bağlanma puanlarının internete bağlanma şekline göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($F=3,943$; $p<0,05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre internete her şekilde bağlanan çocukların anneye güvenli bağlanma puanları ($31,64\pm 12,82$), internete sadece evden, sadece cepten, ev ve cepten, internet cafeden bağlanan çocukların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. İnternete istediği şekilde bağlanabilen çocukların anneye güvenli bağlanma ilişkisi, internete sınırlı şekilde bağlanan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Babaya güvenli bağlanma puanlarının internete bağlanma şekline göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($F=2,079$; $p>0,05$). İnternete bağlanma şekli ile babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 20. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının İnterneti Kullanım Amacına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	İnterneti Kullanım Amacı						Anlamlı Fark
		N	\bar{X}	SS	F	p	
Anneye Güvenli Bağlanma	A-Sadece ders/ödev	38	48,39	8,27	3,575	0,004	A>D, A>E B>D, B>E C>D, C>E
	B-Ders/ödev ve sosyal medya	69	44,61	11,14			
	C-Ders ve oyun	36	45,86	10,77			
	D-Sadece sosyal medya	22	37,27	14,40			
	E- Oyun ve sosyal medya	17	39,82	11,94			
	F-Her türlü amaç için	49	45,06	10,98			
Babaya Güvenli Bağlanma	A-Sadece ders/ödev	38	46,84	8,27	4,831	0,000	A>D, A>E B>D, B>E C>D, C>E
	B-Ders/ödev ve sosyal medya	69	43,61	11,51			
	C-Ders ve oyun	36	46,50	10,69			
	D-Sadece sosyal medya	22	36,14	14,32			
	E- Oyun ve sosyal medya	17	36,82	13,43			
	F-Her türlü amaç için	49	45,41	9,05			

Anneye güvenli bağlanma puanlarının internet kullanım amacına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($F=3,575$; $p<0,05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre interneti sadece ders/ödev ($48,39\pm 8,27$), ders ve sosyal medya ($44,61\pm 11,14$) ve ders ve oyun için ($45,86\pm 10,77$) kullanan çocukların anneye güvenli bağlanma puanları, interneti sadece sosyal medya ($37,27\pm 14,40$) için ve oyun ve sosyal medya için ($39,82\pm 11,94$) kullanan çocukların anneye güvenli bağlanma puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. İnterneti sadece ders/ödev veya ders/ödev ile birlikte oyun ve sosyal medya amacıyla kullanan çocukların anneye güvenli bağlanma ilişkisi, interneti sadece oyun veya sosyal medya için kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Babaya güvenli bağlanma puanlarının internet kullanım amacına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($F=4,831$; $p<0,05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan Dunnett C Post Hoc testi sonuçlarına göre interneti sadece

ders/ödev (46,84±8,27), ders ve sosyal medya (43,61±11,51) ve ders ve oyun için (46,50±10,69) kullanan çocukların babaya güvenli bağlanma puanları, interneti sadece sosyal medya (36,14±14,32) için ve oyun ve sosyal medya için (36,82±13,43) kullanan çocukların babaya güvenli bağlanma puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. İnterneti sadece ders/ödev veya ders/ödev ile birlikte oyun ve sosyal medya amacıyla kullanan çocukların babaya güvenli bağlanma ilişkisi, interneti sadece oyun veya sosyal medya için kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 21. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Günlük İnternet Kullanım Süresine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Günlük İnternet Kullanım Süresi	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Anneye Güvenli Bağlanma	A-1 saatten az	81	47,19	9,76	5,240	0,000	A>D
	B-1-2 saat	89	45,08	10,46			
	C-2-4 saat	44	40,59	13,37			
	D-4-6 saat	12	34,58	13,34			
	E-6 saat ve üzeri	5	47,60	7,06			
Babaya Güvenli Bağlanma	A-1 saatten az	81	45,93	10,16	2,043	0,089	
	B-1-2 saat	89	43,67	11,83			
	C-2-4 saat	44	41,27	11,48			
	D-4-6 saat	12	38,25	13,46			
	E-6 saat ve üzeri	5	45,40	7,96			

Anneye güvenli bağlanma puanlarının günlük internet kullanım süresine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir (F=5,240; p<0,05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan Dunnett C Post Hoc testi sonuçlarına göre interneti günde 1 saatten az kullanan çocukların anneye güvenli bağlanma puanları (47,19±9,76), interneti günde 4-6 saat kullanan çocukların puanlarından (34,58±13,34) anlamlı düzeyde daha yüksektir. İnterneti 1 saatten az kullanan çocukların anneye güvenli bağlanma ilişkisi, interneti 4-6 saat kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Babaya güvenli bağlanma puanlarının günlük internet kullanım süresine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir (F=2,043; p>0,05). Günlük internet kullanım süresi ile babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 22. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği Puanlarının Evde Bilgisayar Varlığına Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Evde Bilgisayar	N	\bar{X}	SS	t	P
Anneye Güvenli Bağlanma	Var	181	44,50	11,45	0,065	0,949
	Yok	50	44,38	11,09		
Babaya Güvenli Bağlanma	Var	181	44,15	11,40	0,988	0,324
	Yok	50	42,36	11,07		

Anneye güvenli bağlanma (t=0,065) ve babaya güvenli bağlanma puanlarının (t=0,988) evde bilgisayar olması durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir (p>0,05). Evde bilgisayarın olup olmaması ile anneye ve babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

3.5. Güvenli Bağlanma ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Tablo 23. Güvenli Bağlanma ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları

	İnternet Bağımlılığı
Anneye Güvenli Bağlanma	r -0,257
	p 0,000
	N 231
Babaya Güvenli Bağlanma	r -0,202
	p 0,002
	N 231

Anneye güvenli bağlanma puanları ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde ($|r|=0,26|<0,30$), negatif yönlü ($r<0$) ve anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Babaya güvenli bağlanma puanları ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde ($|r|=0,20|<0,30$), negatif yönlü ($r<0$) ve anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Anneye güvenli bağlanma ve babaya güvenli bağlanma ilişkileri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin anlamlı olması ($p<0,05$) nedeniyle ebeveyne bağlanma ilişkilerinin internet bağımlılığı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla basit regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 24. Anne ve Babaya Güvenli Bağlanmanın ile İnternet Bağımlılığı Üzerindeki Etkisine Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız değişkenler	B	SH _B	B	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	77,637	6,150		14,314	0,000		
Psikolojik Özerklik	-0,439	0,150	-0,231	-2,662	0,008	-0,257	-0,174
Denetleme	-0,114	0,150	-0,060	-0,980	0,328	-0,202	-0,065
R=0,271	R ² =0,073	ΔR ² =-0,065					
F _(2, 230) =9,030	p=0,000						

Anneye güvenli bağlanma ve babaya güvenli bağlanma değişkenlerinin internet bağımlılığı üzerindeki etkisine ait kurulan modelin uygun olduğu görülmektedir ($F_{(2, 230)}=9,030$; $R=0,271$; $R^2=0,073$; $p<0,05$). Anne ve babaya güvenli bağlanma ilişkisi, internet bağımlılığı üzerindeki toplam varyansın yaklaşık %7'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, anneye güvenli bağlanmanın, internet bağımlılığı üzerinde negatif etkisi ($\beta=-0,23$) vardır ve bu etki anlamlıdır ($t=-2,66$; $p<0,05$). Ancak babaya güvenli bağlanmanın internet bağımlılığı üzerindeki negatif etkisinin ($\beta=-0,06$) anlamlı olmadığı ($t=-0,98$; $p>0,05$) tespit edilmiştir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre internet bağımlılığının yordanmasına ilişkin matematiksel model aşağıdaki gibidir (AGB: Anneye Güvenli Bağlanma, BGB: Babaya Güvenli Bağlanma):

$$\text{İnternet bağımlılığı} = 77,64 - 0,23*AGB - 0,06*BGB$$

Tablo 25. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

	n	\bar{X}	SS
Kadın	129	51,85	19,54
Erkek	102	54,71	23,85

ANCOVA öncesi erkek öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarının (54,75), kız öğrencilerin puanından (51,85) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 26. Anneye ve Babaya Güvenli Bağlanma Değişkenlerine Göre Düzeltilmiş İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyete Göre ANCOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi (p)
Levene's				3,493	0,063
Cinsiyet *Anne GB*Baba GB	694,327	2	347,164	0,797	0,452
Cinsiyet	450,30	1	450,30	1,033	0,311
Anne Güvenli Bağlanma	7,859	1	7,859	0,018	0,893
Baba Güvenli Bağlanma	258,022	1	258,022	0,592	0,442
Hata	98061,85	225	435,830		
Toplam	758612,00	231			

Varyansların eşitliği hipotezine ilişkin Levene's testine göre ($F=3,493$; $p>0,05$) varsayım ihlalinin yapılmadığı anlaşılmıştır. Faktör (cinsiyet) ve kodeğişkenlerin (anne güvenli bağlanma ve baba güvenli bağlanma) etkileşimine (regresyon eğimlerinin homojen olması gerekliliğine) ilişkin testin anlamlı olmadığı ($F=0,797$; $p>0,05$) ve varsayım ihlalinin olmadığı gözlenmiştir.

Tablo 27. Anneye ve Babaya Güvenli Bağlanma Değişkenlerine Göre Düzeltilmiş İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri

		Düzeltilmiş SS	
	N	($\Delta\bar{X}$)	Ortalama
Kadın	129	52,79	48,84
Erkek	102	54,98	50,70

Anneye ve babaya güvenli bağlanma puanları kontrol altına alındıktan sonra kız öğrencilerin puanlarının çok az arttığı, erkek öğrencilerin puanlarının değişmediği ve internet bağımlılığı puanlarının değişiminde cinsiyet değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucu elde edilmiştir ($F_{(1; 225)}=1,033$; $p>0,05$). Diğer bir ifadeyle anne ve babaya güvenli bağlanmanın internet bağımlılığı üzerindeki etkisi cinsiyet ile ilişkili değildir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucundan çıkan bulguların, genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara dayanılarak, internet bağımlılığına karşı çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Sosyal bir varlık olan insan için iletişime geçmek vazgeçilmez bir gereksinimdir. Birey iletişim gereksinimini bazı iletişim araçları sayesinde kolaylıkla gerçekleştirebilmektedir. İlk kullanıldığında iletişim ve bilgi alma/verme işlemleri için kullanmaya başladığımız internet teknolojisi her geçen gün kullanım amaçlarını arttırarak insanoğlu için vazgeçilmez olmaya başlamıştır. Gündelik yaşamımızda hemen hemen her şeyi kolaylaştırmaya başlayan internet maalesef ki tüm sunduğu olumlu olanakların yanında bazen de olumsuz durumların sebebi olabilmektedir. Özellikle henüz kimlik gelişimini tamamlamayan çocuk ve ergenler için sınırsız ve denetimsiz internet kullanımı hem birtakım olumsuz sonuçlar doğurabilmekte hem de çocuk ve gençleri birer potansiyel internet bağımlısı haline getirebilmektedir. İnsanlar için vazgeçilmez hale gelen bu teknolojiyi tamamen ergenlerden uzaklaştırmak yerine, ergenlere interneti işlevsel bir şekilde kullanmayı öğretme ve bunun yanında onlara güvenli internet ortamları sağlamanın daha akılcı bir yöntem olduğu düşünülmektedir.

Ergenlere işlevsel bilgisayar ve internet kullanımında rehber olabilmek için internet bağımlılığına iten sebep ve süreçlerin iyi bir şekilde tespit edilip irdelenerek değerlendirilmesi gerekmektedir.

Önceki yıllarda ülkemizde bu konuyla ilgili yapılan araştırmalar sınırlıyken, son yıllarda bu konuyla ilgili çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Esen ve Siyez (2011) ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenleri inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Gültutan (2007) ortaokul öğrencilerinin internet kullanma alışkanlıklarını çeşitli demografik değişkenler açısından ele almıştır. Biçer (2014) sosyal beceri eğitiminin ortaokul öğrencilerindeki internet bağımlılığı düzeyine etkisini

incelemiştir. Eftekin (2015) ise, ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne - baba tutumları arasındaki ilişkiyi ele alarak incelemiştir. Bu çalışmada ise, bireyin yaşamının ilk yıllarında ebeveyni ile oluşturduğu ve bireyin daha sonraki yaşamında önemli bir yordayıcı olduğu varsayılan bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığına etkisinin olup olmadığı araştırılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında bu çalışmada, demografik özelliklerin internet bağımlılığı üzerindeki etkisi de ele alınmaya çalışılmıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmadan elde edilen sonuçlar şöyledir:

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılığının düşük olduğu görülmüştür. Buna karşın anneye güvenli bağlanma ve babaya güvenli bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucuna göre öğrencinin cinsiyeti ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak (Gültutan, 2007) 'ın yaptığı çalışmada ise, 6. 7. ve 8. Sınıfta öğrenim gören erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha yüksek internet kullanma alışkanlığına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. (Günüç, 2009)'ün yaptığı çalışmada, cinsiyetlere göre internet bağımlılık durumları incelenmiş olup, erkeklerin kadınlara göre bağımlılık düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Cinsiyet değişkeninin internet kullanımı ve bağımlılık üzerindeki etkisini inceleyen başka çalışmalar yapılması önerilmektedir.

İnternet Bağımlılığı puanlarının öğrencinin okuduğu sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. 8. sınıfta okuyan öğrencilerin internet bağımlılığı puanları, 6. sınıfta okuyan ve 7. sınıfta okuyan öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. (Gültutan, 2007)'in yaptığı çalışmada da internet kullanma alışkanlığı en güçlü olan öğrencilerin 7. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 8. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler ve 6. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler izlemektedir. Yapılan iki çalışmada da en düşük internet kullanma ve bağımlılık oranı 6. Sınıflarda görülmektedir. Bu durumu velilerin öğrencilere cep telefonu alma yaşı olarak açıklamak mümkün olabilir. Özellikle son yıllarda mobil telefon kullanma yaşının düşmesi ve

mobil telefon üzerinden internete bağlanma ile ilgili yapılan çeşitli kampanya ve tarifelerin ergenler arasında internet kullanımını arttırdığı düşünülmektedir. Bunun yanında gelişim özelliği olarak ergenler arasındaki sosyal etkilenmenin de yüksek olduğu göz önüne alındığında bilgisayar ve internet kullanımının yaşla beraber arttığını söyleyebiliriz.

Yapılan çalışma sonucunda, anne öğrenim durumu ve baba öğrenim durumu ile çocuğun internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Ancak İnan (2010), ortaokul ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılık durumlarını çeşitli değişkenler açısından ele aldığı çalışmasında, annelerinin eğitim düzeylerine göre öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma bulmuştur. Anneleri üniversite mezunu olanların internet bağımlılık düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu ve annenin eğitim düzeyi arttıkça bağımlılık düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu değişken başka araştırmalar da ele alınarak tekrar değerlendirilebilir.

Ailenin ekonomik durumu ile internet bağımlılığı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Araştırma sonucuna göre, internet bağımlılığı puanlarının başarı durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir. Toraman (2013)'nin ortaöğretim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin akademik başarıya etkisini incelediği araştırmaya 664 kadın ve 638 erkek öğrenci katılmıştır. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla internet bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu, internet bağımlılığı düzeyi arttıkça akademik başarı seviyesinin düştüğü fakat sosyal ağ kullanım düzeyinin akademik başarıyı etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Örneklem sayısının artırılarak başka araştırmalar ile bu değişkenin yordayıcılığı tekrar ele alınabilir.

İnternet bağımlılığı ile internete bağlanma şekli arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

İnternet bağımlılığı puanları ile internet kullanım amacı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. İnterneti sadece ders ve ödev için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanları başka amaçlar için kullanan çocukların internet bağımlılığı

puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. İnterneti oyun ve sosyal medya için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanları başka amaçlar için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. İnternet kullanım amacının internet bağımlılığı üzerinde etkisinin anlamlı olması sonucundan hareketle, teknolojik araçlara hangi amaçla yaklaştığımız o araçtan ne kadar işlevsel faydalandığımızı da ortaya koymaktadır.

İnterneti günde 1 saatten az, 1-2 saat, 2-4 saat kullanan öğrencilerin internet bağımlılığı puanları, interneti günde 4-6 saat ve 6 saat ve üzeri kullanan öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarından anlamlı düzeyde daha düşük çıkmıştır. İnterneti 4 saatten fazla kullanan çocukların internet bağımlılığı, interneti 4 saatten az kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Buradan hareketle, internette günlük geçirilen zaman aynı zamanda kişinin internet bağımlılığı riski hakkında bilgi vermesi açısından önem arz etmektedir.

Evde bilgisayarı olan çocukların internet bağımlılığı puanları evde bilgisayarı olmayan çocukların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçtan hareketle, öğrencilerin internete ulaşma olanakları ne kadar yüksekse internet bağımlılığı riskinin de o oranda arttığını söyleyebiliriz.

Çocuğun cinsiyeti ile anneye güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Ancak, babaya güvenli bağlanma puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Kadın çocukların babaya güvenli bağlanma ilişkisi erkek çocuklardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

6. ve 7. sınıf öğrencilerinin anneye güvenli bağlanma ilişkisi, 8. sınıftaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

6. ve 7. sınıf öğrencilerinin babaya güvenli bağlanma ilişkisi, 8. sınıftaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Anne öğrenim durumu ile anneye ve babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Baba öğrenim durumu ile anneye ve babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Anneye güvenli bağlanma ile ailenin ekonomik durumu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Ailesinin ekonomik durumu yüksek olan çocukların anneye güvenli bağlanma ilişkisi, ailesinin ekonomik durumu düşük olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Babaya güvenli bağlanma ile ailenin ekonomik durumu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Ailesinin ekonomik durumu yüksek olan çocukların babaya güvenli bağlanma ilişkisi, ailesinin ekonomik durumu düşük olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Başarı durumu ile anneye ve babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Anneye güvenli bağlanma puanlarının internete bağlanma şekline göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. İnternete her şekilde bağlanan çocukların anneye güvenli bağlanma puanları, internete sadece evden, sadece cepten, ev ve cepten, internet kafeden bağlanan çocukların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. İnternete bağlanma şekli ile babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

İnterneti sadece ders/ödev veya ders/ödev ile birlikte oyun ve sosyal medya amacıyla kullanan çocukların anneye güvenli bağlanma ilişkisi, interneti sadece oyun veya sosyal medya için kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. İnterneti sadece ders/ödev veya ders/ödev ile birlikte oyun ve sosyal medya amacıyla kullanan çocukların babaya güvenli bağlanma ilişkisi, interneti sadece oyun veya sosyal medya için kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

İnterneti 1 saatten az kullanan çocukların anneye güvenli bağlanma ilişkisi, interneti 4-6 saat kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Günlük internet kullanım süresi ile babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Anneye güvenli bağlanma ve babaya güvenli bağlanma puanlarının evde bilgisayar olması durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda, anneye güvenli bağlanma ilişkisi yüksek olan çocuklarda internet bağımlılığı daha düşük; anneye güvenli bağlanma ilişkisi düşük olan çocuklarda internet bağımlılığı daha yüksek bulunmuştur. Babaya güvenli bağlanma ilişkisi yüksek olan çocuklarda internet bağımlılığı daha düşük; babaya güvenli bağlanma ilişkisi düşük olan çocuklarda internet bağımlılığı daha yüksek bulunmuştur. Bireyin 0-2 yaş döneminde anne ve babasıyla oluşturduğu bağlanma ilişkisinin kişinin sonraki hayatında etkili olacağını varsayan bağlanma kuramına göre bebeklik dönemindeki bağlanma örüntüsü ve birincil bakım verenle yaşadığı deneyimler bireyin hayatında önemli bir yere sahiptir. Araştırmadan çıkan sonuçlar ile bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığı üzerinde etkisinin olduğu söylenebilir. Güvenli bağlanan öğrencilerin internet bağımlılıklarının daha düşük bulunmasına karşın, güvensiz bağlanan öğrencilerin internet bağımlılıkları daha yüksek bulunmuştur.

Bu sonuçlar değerlendirilirken, araştırmanın sadece üç okulda ve belirli sayıda katılımcıyla yapılması nedeniyle, ortaya çıkan sonuçların dikkatli bir şekilde genellenmesi gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Regresyon sonuçlarına göre anneye güvenli bağlanma internet bağımlılığını düşürmektedir. Anneye güvenli bağlanmadaki 1 birimlik artış çocuğun internet bağımlılığını %23 oranında düşürmektedir.

Babaya güvenli bağlanmadaki 1 birimlik artış çocuğun internet bağımlılığını %6 oranında düşürmektedir. İnternet bağımlılığındaki değişimin %7'si anne ve babaya güvenli bağlanma ile açıklanabiliyor. Diğer bir ifadeyle internet bağımlılığının %93 oranındaki nedenlerini başka değişkenlerde aramak gerekmektedir.

Öneriler

Yapılan araştırmada ortaokul 6. 7. ve 8. sınıflarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin internete daha çok evlerinden bağlandıkları sonucu göz önünde bulundurulduğunda, internet kullanma alışkanlığının olası tehlikeleri konusunda çocukların ve ebeveynlerinin bilinçlendirilmesi, aynı zamanda ebeveynlerin güvenli internet programlarının kullanılması konusunda bilinçlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu konuda velilerin, okul rehberlik servislerinin, bilgisayar

öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin işbirliğinde yürütecekleri çalışmaların faydalı olacağı ve hızlı sonuç vereceği düşünülmektedir.

Çalışmada 8. Sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının 6. ve 7. Sınıfta okuyan öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. (Gültutan, 2007)'in yaptığı araştırmada da internet kullanma alışkanlığı en güçlü olan öğrencilerin 7. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 8. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler ve 6. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler izlemektedir. Yapılan iki araştırmada da en düşük internet kullanma ve bağımlılık oranı 6. Sınıflarda görülmektedir. Bu araştırmaların sonucundan hareketle, internet bağımlılığına dair yapılacak önleyici çalışmaların erken dönemde gerçekleştirilmesinin daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Öğrencilere ve velilere bu konuda bir farkındalık kazandırılmadığında bir üst öğretim kurumunda daha çok sıkıntının doğabileceği ihtimali unutulmamalıdır.

İnterneti ders/ödev için kullanan çocukların internet bağımlılığı diğer amaçlar için kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. İnterneti oyun ve sosyal medya için kullanan çocukların internet bağımlılığı, interneti diğer amaçlar için kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu sonuçtan yola çıkarak, internet kullanım amacının (bilgi edinme ya da eğlence amaçlı) internet bağımlılığı üzerinde etkisinin olduğu söylenilebilir. Eğitim kurumlarında interneti kullanma amaç ve yöntemleri hakkında bilgilendirici çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Araştırma sonuçlarından elde edilen bilgilere göre, interneti 4 saatten fazla kullanan çocukların internet bağımlılığı, interneti 4 saatten az kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. İnternette geçirilen sürenin internet bağımlılığı riskini arttırdığı söylenebilir. Bu konuda öğrencilere zamanı etkin kullanma, duygularını yönetme ve davranışlarını kontrol etme becerisi hakkında bireysel, eğitsel ve grupla rehberlik çalışmaları yürütülebilir. Bunun yanında ailelere de çocuklarının internette geçirdikleri zamanı kontrol altına almalarına yardımcı olacak bilgilendirici çalışmalar yapılabilir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, çocuğun cinsiyeti ile anneye güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Ancak buna karşın, kadın

çocukların babaya güvenli bağlanma ilişkisi erkek çocuklardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Babaya güvenli bağlanma ilişkisinde cinsiyet faktörüne bağlı ortaya çıkan farklılığın başka bir araştırmada nedenleri ile ele alınması faydalı olabilir.

İnterneti 1 saatten az kullanan çocukların anneye güvenli bağlanma ilişkisi, interneti 4-6 saat kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Günlük internet kullanım süresi ile babaya güvenli bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır. İnternette geçirilen zamanın, anneye güvenli bağlanma ilişkisinde anlamlı düzeyde yüksek çıkmasının nedenlerine ilişkin başka araştırmalar yapılabilir.

Okullarda bilgisayar derslerinde öğrencilere interneti ve bilgisayarı faydalı ve işlevsel kullanmaya ilişkin etkinlikler yaptırılabilir. Bu konuda rehber öğretmenlerin ve okul idarecilerinin de sürece etkin katılımının sağlanması önerilmektedir.

Yapılan araştırmanın bazı sınırlılıkları olduğundan, örneklem sayısının arttırılması ve farklı yerlerde bulunan okulların örneklem olarak seçilmesiyle bu araştırmadaki bazı sınırlılıklar giderilebilir.

Bağlanma ve bağlanmanın kişinin yaşamındaki etkileri göz alına alındığında, çocuk sahibi olan ve olmayı düşünen çiftlerin bağlanmayla ilgili bilgilendirici eğitimlerden geçerek bağlanmanın önemi hususunda bilinçlendirilmeleri önerilmektedir. Bunun yanında çocuk sağlığı alanında çalışan kişilere de bağlanma ve önemiyle ilgili eğitimler verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- AKIN, A. (2012). *Psikoloji ve Eğitimde Kullanılan Güncel Ölçme Araçları*. (1. Baskı) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- AKÇAKAYA, Ü. (2011). “Psikolojide Bağlanma Kuramı”, <http://blog.milliyet.com.tr> Erişim Tarihi: 03.04.2015
- AKYÜZ, H. (1991). *Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- ALTUN, A. (2003). “Yurdum İnternet'i 10 Yaşında”, [http://www. İnternetarsivi. metu.edu.tr/10yil.php](http://www.İnternetarsivi.metu.edu.tr/10yil.php)., Erişim Tarihi: 11.04.2015.
- AYAS, T. ve HORZUM, M. B. (2013). “İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39)
- AYAS,T., ÇAKIR, Ö. ve HORZUM, M. B. (2011).”Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Mayıs 2011, Cilt:19 No:2, 439-448.
- BAKAY, M. E. (2001). *Lise Öğrencilerinin İnternet Kullanma Koşulları İle Yeterlik Düzeyleri ve Öğrencilerin İnternet Kafelere Gitme Koşulları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- BALCI, Ş., GÜLNAR, B. (2009): “Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılığının Profili”, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Sayı :6, Temmuz 2009, Konya.
- BALTA, Ö. Ç. HORZUM, M. B., (2008). Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 41(1), 187-205.
- BARAN, A. G., KULOĞLU, C. (2001). İnternet Kafelerdeki İnternet Kullanımı ve Sanal Sosyal İlişkiler: Ankara Örneği. *Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji, Sosyoloji ve Hukukta Etikler Sempozyumu*, 23-24 Mart 2001, Ankara.
- BAŞARAN, İ. E. (1974). *Eğitim Psikolojisi* (4. baskı). Ankara: Gül Yayınları.

- BAYRAKTAR, F. (2001). *İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- BİÇER, U. (2014). *Sosyal Beceri Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı Düzeyine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- BİLGE, F. (2012).”Bir Grup İlköğretim Öğrencisinde Bilgisayara Yönelik Bağımlılık Eğilimini Değerlendirmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,43:96-105 (2012), Ankara.
- BOWLBY, J. (1969). *Bağlanma*. (T.V. Soylu, Çev.) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- BOWLBY, J. (1973). *Ayrılma*. (M. Günay, Çev.) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- BURGER, J. M. (2006). *Kişilik*. (1. Baskı). (çev. İ. Deniz ve E. Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2014) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 16. Baskı, PEGEM Akademi, Ankara.
- CAMGÖZ, N. (1998). Siberuzay, Sanal Gerçeklik ve Müze. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 371,72.
- CENGİZHAN, C. (2005). “Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: İnternet Bağımlılığı”. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 83-98.
- CÖMERT, T.I. (2013). Bilgisayar ve İnternet Bağımlılığı. Web Site: http://www.ogelk.net/Dosyadepo/diger_bagimliliklar.pdf (22 Şubat 2015)
- ÇAĞDAŞ, A . (2002). *Anne-Baba-Çocuk İletişimi*. Ankara: Nobel Y ayın Dağıtım.
- ÇAKIR, Ö., HORZUM, B. H. ve AYAS, T. (2013). İnternet Bağımlılığının Tanımı ve Tarihçesi. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı* (sayfa.9). Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇALIŞGAN, H. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalık*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- ÇETİNKAYA, M. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- ÇÖPÜR, M., ELMAS, İ. ve Can, Y. (1995). Madde Bağımlılığı ve Antisosyal Kişilik. *Kriz Dergisi*, 3(1-2), 194-196
- DOĞAN, A. (2013). *İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmalığı Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- DÖNER, C. (2011). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- EFTEKİN, P. (2015) *Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet bağımlılığı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- ESEN, E.,SİYEZ, D. M. (2011). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- ESGİN, A. (2000). Yeni Bir Bağımlılık Türü: İnternet Kafeler. *Bilim ve Ütopya*, (74),38- 45.
- HAZAN, C. & SHAVER, P.R. (1994). Bağlanma: Yakın İlişkilerle İlgili Araştırmalar İçin Bir Çerçeve (Çev. Ali Dönmez). *Türk Psikoloji Bülteni*, 16-17, Mart-Haziran 2000, 29-50.
- GÜLTUTAN, Ş. (2007). *İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanma Alışkanlıkları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- GÜNÜÇ, S. (2009). *İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Van.
- GÜNÜÇ, S., KAYRI, M. (2008). Sayısal Uçurum ve İnternet Bağımlılığı Paradigmasının Lojistik Regresyon ile Açıklanması. Ege Üniversitesi, Uluslararası II. BÖTE Sempozyumu, Kuşadası.

- GÜNÜÇ, S., ve DOĞAN, A. (2013). The relationships between Turkish adolescents' internet addiction, their perceived social support and family activities. *Computers in Human Behavior*. 29, 2197-2207.
- GÜVENİR, H. Altay, AKGÜL, M. (2005). “İnternetin Tarihi ve Türkiye”, Ankara, *Dergi Bilkent*, Sayı 4, Aralık 2005, s:8-9-19
- GÜVENİR, T. (2006). *Delikanlı* (1. Baskı). İzmir: İlya Yayınları.
- İNAN, A. (2010). *İlköğretim II.Kademe ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı*. Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.
- İŞLEYEN, F. (2013). *Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Kişisel ve Ailesel Faktörlerle İlişkisinin İncelenmesi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- KAYPAKOĞLU, Serdar. (2004). *Küresel Medya ve Kültürel Değişim*, İstanbul. Naos Yayınları.
- KILIÇARSLAN, F. (2010). *Çocuk ve Aile Sorunlarının Terapi ile Tedavisi* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KILINÇ, M.&DOĞAN, A. (2014). Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı İle Biliş Üstü Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/5 Spring 2014, p. 1385-1396, Ankara, Turkey.
- KULAKSIZOĞLU, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi* (Dördüncü baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- KURTARAN, T.G. (2008). *İnternet Kullanımını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- KUŞAY, Y. (2013). *Sosyal Medya Ortamında Çekicilik ve Bağımlılık* (1.Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık, 143-144
- ÖGEL, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı* (1.Basım). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Sayfa: 21, 134
- ÖZTÜRK, Ö., ODABAŞIOĞLU, G., ERASLAN, D., GENÇ, Y. ve KALYONCU, A. (2007). İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi, *Bağımlılık Dergisi*.

- SEVEN, S. (2006). *6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri İle Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- SEVİNDİK, F. (2011). *Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Problemlerli İnternet Kullanımı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- SOYSAL,Ş., BODUR,Ş.,İŞERİ, E.,ŞENOL,S. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış, *Klinik Psikiyatri Dergisi*,2005;8;88-99
- SÜMER, N. ve ŞENDAĞ, M.A. (2009) “Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı ve Kaygı”, *Türk Psikoloji Dergisi*, Haziran 2009, 24 (63), 86-101
- ŞAHİN, M. (2011). *İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı*. Yeditepe Üniversitesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- TORAMAN, M. (2013). *İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Eğ Kullanım Düzeylerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle İlişkisinin İncelenmesi*. Fırat Üniversitesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ.
- TÜRKÖZ, Y. (2007). *Okulöncesi Çocuklarda Bağlanma Örüntüsünün Kişilerarası Problem Çözme ve Açık Bellek Süreçlerine Etkisi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- YALOM, I. D. (Ed.) (2008). *Ergen Terapisi*. Prestij Yayınları, İstanbul.
- YAVUZER, H. (1995). *Çocuk Psikolojisi* (12. baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- YÖRÜKOĞLU, A. (1993). *Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları* (8. baskı). İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- <http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2014/>
Erişim Tarihi: 23.02.2015
- <http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2015/>
Erişim Tarihi: 22.05.2015
- http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028 Erişim Tarihi: 11.04.2015
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55436d3d9b5fb8.46031392 Erişim Tarihi: 11.03.2015
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.556b2440987112.35950993 Erişim Tarihi: 27.03.2015

http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/5429366a369dc32358ee2a92/dijital_oyunlar_ve_cocuk_lar_uzerindeki_etkileri_rapor.pdf Erişim Tarihi: 15.04.2015

EKLER

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu

Değerli öğrenciler,

Bu çalışma, ortaokul öğrencilerinin bağlanma ilişkisi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılmaktadır. Sizden her maddeyi okuyarak, size uygun seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir. Lütfen tüm soruları yanıtlayınız.

Ceyda TUNA

1. Cinsiyetiniz?

- a- Kadın () b- Erkek ()

2. Sınıf düzeyiniz?

- a- 6. sınıf () b- 7. sınıf () c- 8. sınıf ()

3. Annenizin eğitim düzeyi?

- a- Okur yazar değil () b- İlköğretim () c- Lise () d- Üniversite ()

4. Babanızın eğitim düzeyi?

- a- Okur yazar değil () b- İlköğretim () c- Lise () d- Üniversite ()

5. Sizce sosyo-ekonomik durumunuz nasıl?

- a- Düşük () b- Orta () c- Yüksek ()

6- Size göre okuldaki başarı durumunuz?

- a- Zayıf () b- Orta () c- İyi ()

7. İnternete nereden bağlanıyorsunuz?

- a- Evden () b- Okuldan () c- İnternet kafeden () d- Cep telefonundan ()

8. Evde bilgisayarınız var mı?

- a- Evet () b- Hayır ()

9. İnterneti hangi amaçlar için kullanıyorsunuz?

- a- Online oyun oynamak için ()
b- Ders-Ödev yapmak için ()
c- Chat(sohbet) yapmak için (msn vs.) ()
d- Sosyal paylaşım ağlarına bağlanmak için (facebook, twitter vb.) ()
e- Diğer.....

10. İnternette, bir günde ortalama ne kadar zaman geçirirsiniz?

- a- 1 saatten az ()
b- 1-2 saat ()
c- 2-4 saat ()
d- 4-6 saat ()
e- 6 saat ve üzeri ()

EK 2: Ergenler İçin İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Değerli Öğrenciler;

Elinizdeki form, sizlerin bilgisayar oyunu oynama düzeyinizi belirlemek üzere geliştirilmiştir. Bu formda sıralanan maddelere yönelik düşüncenize “hiçbir zaman”, “nadiren”, “bazen”, “sık sık” ve “her zaman” olmak üzere yer alan kutucuklardan uygun olanı (X) işareti ile belirtiniz. Tüm maddeleri cevaplamayı unutmayınız. Verdiğiniz bilgiler kesinlikle saklı kalacak ve araştırmacılar tarafından başka kimse görmeyecektir.

Araştırmamıza katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

1	İnternete bağlanmak için işimi/dersimi ihmal ederim.	()	()	()	()	()
2	İnternet kullanımımı kontrol altına almak için başarısız girişimlerde bulunurum.	()	()	()	()	()
3	İnternete bağlanmadığımda kendimi huzursuz hissederim.	()	()	()	()	()
4	İnternete bağlandığımda, planladığımdan fazla kalırım.	()	()	()	()	()
5	İnternete bağlanmak için çevremdeki kişileri ihmal ederim.	()	()	()	()	()
6	Yapmam gereken başka işler varken, önce e-postalarımı kontrol ederim.	()	()	()	()	()
7	Kendimi internete bağlanma zorunda hissederim.	()	()	()	()	()
8	İnternette bağlanmayı çevremdeki gerçek kişilerle vakit geçirmeye tercih ederim.	()	()	()	()	()
9	İnternete bağlanarak uzun zaman harcadığım için okula/işe geç kalırım.	()	()	()	()	()
10	İnternete uzun süre bağlı kaldığım için, kendimi yorgun hissederim.	()	()	()	()	()
11	İnternete bağlı olmadığım zamanlarda hayatın anlamsız olduğunu düşünürüm.	()	()	()	()	()
12	İnternete bağlı olduğumda başkaları tarafından rahatsız edildiğimde sinirlenirim.	()	()	()	()	()
13	Geç saatlere kadar internete bağlı kaldığım için uykusuz kalırım.	()	()	()	()	()
14	İnternete bağlandığımda kapatmam gerektiğini düşünüp “bir dakika daha” diyerek devam ederim.	()	()	()	()	()
15	Bilgisayar karşısında durmak fiziksel olarak beni olumsuz etkilemesine rağmen internete bağlı kalmak için buna katlanırım.	()	()	()	()	()
16	Boş zamanımı internete bağlanarak geçiririm.	()	()	()	()	()
17	İnternette uzun süre bağlı kalmam uykusuz kalmama neden olduğu için derste/işte uyuklarım.	()	()	()	()	()

18	İnternete uzun süre bağılı kaldığım için zaruri ihtiyaçlarımı (tuvalet, yemek yeme, banyo gibi) ertelediğim olur.	()	()	()	()	()
19	İnternette bağılanmama izin vermedikleri için ailemle tartışırım.	()	()	()	()	()
20	Gece herkes uyurken internete bağılanabilmek için kalkarım.	()	()	()	()	()
21	İnternete birkaç gün dahi bağılanmama düşüncesi beni olumsuz etkiler.	()	()	()	()	()
22	İnternete bağılı olmadığım zamanlarda tekrar bağılanana kadar kendimi huzursuz hissederim.	()	()	()	()	()
23	İnternete bağılanmak fikri olmaz ise hayattan zevk almam.	()	()	()	()	()
24	Çevremdeki kişiler internette gezindiğim sürenin fazlalığından şikayet eder.	()	()	()	()	()
25	İnterneti hayatımdaki problemlerden kaçış yolu olarak görürüm.	()	()	()	()	()
26	İnternet kullanım sürem hakkında çevremdeki kişilere yanlış bilgi veririm.	()	()	()	()	()
27	İnternete bağılı olmadığım zamanlarda bağılı olacağım anı hayal ederim.	()	()	()	()	()
28	İnternete bağılanmak için yaptığım planları değıştiririm.	()	()	()	()	()

EK 3: Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği

Nasıl Biriyim? - 1

Şimdi sana seninle ve **annenle** ilgili bazı sorular soracağız. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin. Ancak bu anketin biraz farklı bir yolla doldurulması gerekiyor. Aşağıdaki sorularda, “AMA” yazan kutunun hemen sağında ve solunda iki çocuk tanımlanmaktadır. Önce bunları oku ve hangisine daha çok benzediğine karar ver. Sonra da seçtiğin tarafa git. Bu çocuğa çok benziyorsan “Bana çok benziyor” kutucuğunu”, biraz benziyorsan “Bana biraz benziyor” kutucuğunu işaretle.**

1.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar annelerine kolayca güvenirlir.	AMA	Bazı çocuklar annelerine güvenip güvenemeyecekleri konusunda emin değildirlir.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	------------	---	---	---

2.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar yaptıkları her şeye annelerinin çok karıştığını düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar kendi başlarına bir şeyler yapmalarına annelerinin izin verdiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	------------	--	---	---

3.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar için annelerinin yardım edeceğine inanmak kolaydır.	AMA	Bazı çocuklar için annelerinin yardım edeceğine inanmak zordur.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	------------	--	---	---

4.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar annelerinin onlarla yeterince zaman geçirdiğini düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onlarla yeterince zaman geçirmediğini düşünürler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	------------	--	---	---

5.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar annelerine ne düşündüklerini veya hissettiklerini söylemekten pek hoşlanmazlar	AMA	Bazı çocuklar annelerine ne düşündüklerini veya hissettiklerini söylemekten hoşlanırlar.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	------------	---	---	---

6.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar her şeyde annelerine ihtiyaç duymaz.	AMA	Bazı çocuklar hemen hemen her şey için annelerine ihtiyaç duyar.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	------------	---	---	---

7.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar “Keşke anneme daha yakın olabilseydim” derler.	AMA	Bazı çocuklar annelerine olan yakınlıklarıyla mutludurlar.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	------------	---	---	---

8.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar annelerinin onları gerçekten sevmediğinde n endişe duyarlar.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları sevdiğinden emindirler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	------------	---	---	---

9.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar annelerinin onları anladığını hissederler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları anlamadığını hissederler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	------------	---	---	---

10.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar annelerinin onları terk etmeyeceğinden gerçekten emindirler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları terk edebileceğinden bazen endişelenirler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	-----	--	---	---

11.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar ihtiyaç duyduklarında annelerinin yanlarında olmayacağını düşünerek endişelenirler.	AMA	Bazı çocuklar ihtiyaç duyduklarında annelerinin yanlarında olacağından emindirler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	-----	---	---	---

12.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar annelerinin kendilerini dinlemediğini düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları gerçekten dinlediğini düşünürler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	-----	---	---	---

13.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar üzgün olduklarında annelerinin yanına giderler.	AMA	Bazı çocuklar üzgün olduklarında annelerinin yanına pek gitmezler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	-----	---	---	---

14.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar “Keşke annem sorunlarımla daha çok ilgilense” derler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onlara yeterince yardım ettiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	-----	---	---	---

15.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar anneleri etrafta olduğunda kendilerini daha iyi hissederler.	AMA	Bazı çocuklar anneleri etrafta olduğunda kendilerini daha iyi hissetmezler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	-----	--	---	---

Nasıl Biriyim? - 2

Şimdi sana seninle ve **babana** ilgili bazı sorular soracağız. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin. Ancak bu anketin biraz farklı bir yolla doldurulması gerekiyor. Aşağıdaki sorularda, “AMA” yazan kutunun hemen sağında ve solunda iki çocuk tanımlanmaktadır. Önce bunları oku ve hangisine daha çok benzediğine karar ver. Sonra da seçtiğin tarafa git. Bu çocuğa çok benziyorsan “Bana çok benziyor” kutucuğunu”, biraz benziyorsan “Bana biraz benziyor” kutucuğunu işaretle.**

1.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar babalarına kolayca güvenirler.	AMA	Bazı çocuklar babalarına güvenip güvenemeyecekleri konusunda emin değildirlere.	Bana Biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	-----	--	---	---

2.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar yaptıkları her şeye babalarının çok karıştığını düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar kendi başlarına bir şeyler yapmalarına babalarının izin verdiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	-----	--	---	---

3.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar için babalarının yardım edeceğine inanmak kolaydır.	AMA	Bazı çocuklar için babalarının yardım edeceğine inanmak zordur.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	-----	--	---	---

4.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar babalarının onlarla yeterince zaman geçirdiğini düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar babalarının onlarla yeterince zaman geçirmediğini düşünürler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	-----	--	---	---

5.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar babalarına ne düşündüklerini veya hissettiklerini söylemekten pek hoşlanmazlar.	AMA	Bazı çocuklar babalarına ne düşündüklerini veya hissettiklerini söylemekten hoşlanırlar.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	-----	---	---	---

6.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar her şeyde babalarına ihtiyaç duymaz.	AMA	Bazı çocuklar babalarına hemen hemen her şey için ihtiyaç duyar.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	-----	---	---	---

7.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar “Keşke babama daha yakın olabilseydim” derler.	AMA	Bazı çocuklar babalarına olan yakınlıklarıyla mutludurlar.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	-----	---	---	---

8.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar babalarının onları gerçekten sevmediğinden endişe duyarlar.	AMA	Bazı çocuklar babalarının onları sevdiğinden emindirler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	-----	---	---	---

9.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar babalarının onları anladığını hissederler.	AMA	Bazı çocuklar babalarının onları anlamadığını hissederler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	------------	---	---	---

10.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar babalarının onları terk etmeyeceğinden gerçekten emindirler.	AMA	Bazı çocuklar babalarının onları terk edebileceğinden bazen endişelenirler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	------------	--	---	---

11.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar ihtiyaç duyduklarında babalarının yanlarında olamayacağını düşünerek endişelenirler.	AMA	Bazı çocuklar ihtiyaç duyduklarında babalarının yanlarında olacağından emindirler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	------------	---	---	---

12.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar babalarının kendilerini dinlemediğini düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar babalarının onları gerçekten dinlediğini düşünürler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	------------	---	---	---

13.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar üzgün olduklarında babalarının yanına giderler.	AMA	Bazı çocuklar üzgün olduklarında babalarının yanına pek gitmezler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	------------	---	---	---

14.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar “Keşke babam sorunlarımla daha çok ilgilense” derler.	AMA	Bazı çocuklar babalarının onlara yeterince yardım ettiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	--	-----	---	---	---

15.

Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bazı çocuklar babaları etrafta olduğunda kendilerini daha iyi hissederler.	AMA	Bazı çocuklar babaları etrafta olduğunda kendilerini daha iyi hissetmezler.	Bana biraz benziyor <input type="checkbox"/>	Bana çok benziyor <input type="checkbox"/>
---	---	---	-----	--	---	---

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı ilk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra, 2012 yılında İstanbul Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinden mezun olmuştur. Üniversite eğitimini tamamladıktan sonra 2013 yılında Nişantaşı Üniversitesi Psikoloji Tezli Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır. şu anda Rehber Öğretmen olarak görev yapmaktadır.